

OCTOGON

ARCHITECTURE
& DESIGN

Metamorfózis

ÁTVÁLTOZÁS ITTHON
ÉS EUROPÁBAN

LAPUNK TÁMOGATÓJA AZ

nka
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

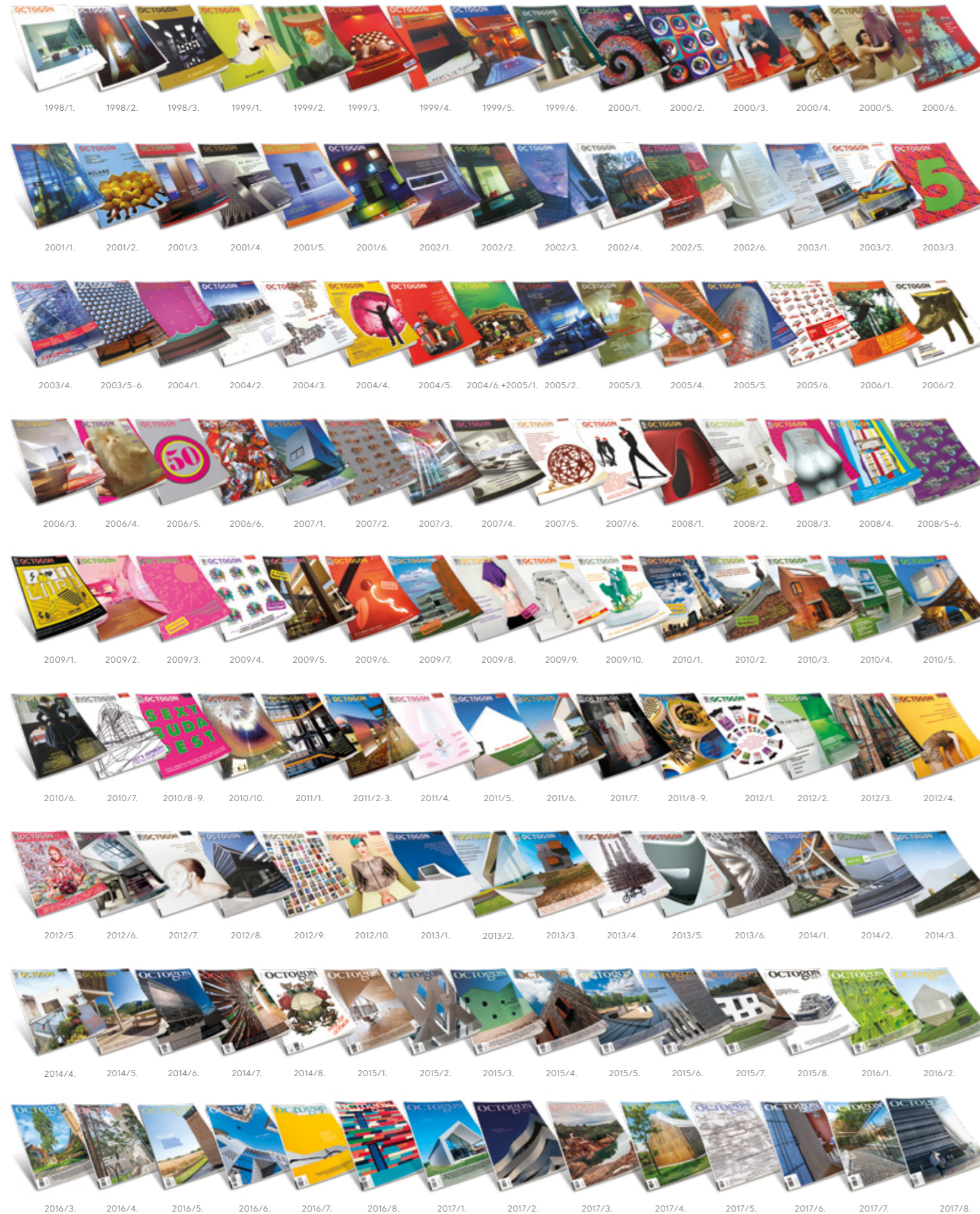
19 003 >

9 771418 522002

www.octogon.hu
2019/3. SZÁM 1950 Ft
Előfizetőknek: 1460 Ft

OCTOGON 1998-ÓTA

MEGJELENT LAPSZÁMAINK:

AZ OCTOGON ARCHITECTURE & DESIGN MAGAZINT KERESSE

a forgalmasabb hírlapárusoknál, az **inmedio** és a **RELAY** üzletekben
 valamint az alternatív árusítók helyeken!

V. kerület
 FUGA – BUDAPESTI
 ÉPÍTÉSZETI KÖZPONT
 1052 Budapest,
 Petőfi Sándor utca 5.

VI. kerület
 ÍRÓK BOLTJA
 1061 Budapest,
 Andrássy út 45.

IX. kerület
 MŰVÉSZETEK
 PALOTÁJA
 1095 Budapest,
 Komor Marcell utca 1.

XIV. kerület
 TERC SZAKKÖNYVES-
 BOLT
 1149 Budapest,
 Pillangó park 9.

ÉPÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEK

ÉPÍTŐIPAR-ÉPÍTÉSZET MELLÉKLETEK

LAKÁSTREND MELLÉKLETEK

MILÁNÓ MELLÉKLETEK

DIVAT/DESIGN MELLÉKLETEK

AUTÓS ÉS KERÉKPÁROS MELLÉKLETEK

PUSZTULÁS, TISZTULÁS

Április 15-én a kora esti órákban tűz ütött ki a 850 éves párizsi Notre-Dame katedrálisban, melynek következtében a tetőszerkezet teljesen leégett, leomlott a négyzetes huszár-torony, ám a boltíves mennyezet csak kevésbé sérült meg. A műkincsek és kegytárgyak zömét is sikerült kimenekíteni, de vannak olyan festmények és ablakok, amelyek elpusztultak. A tűz tombolását rögzítő számtalan filmfelvételtől a torony összeomlása volt a legtragikusabb, a kulturális tudatba valószínűleg sokáig beépülő pillanat. Az eredeti huszár-torony 1250-ben épült, amit 1786 és 1792 között lebontottak. A most elpusztult tornyot Eugene Viollet-le-Duc által vezetett helyreállítás során, 1859-1860-ban építették fel. Most 2019-et írunk. Sokat beszélünk majd, sokat beszélünk a helyreállítás kapcsán kiírt építészeti pályázatról és annak kritikájáról, illetve az ellentétek sokaságáról, az újjáépítés, építés ökológiai vetületeiről, következményeiről. Ez az eszmecsere hihetetlenül termékeny már most is, és a jövőben még erősebb kulturális hozadéka lehet. Remélem, a párbeszédéből, az értelmezési horizontról idővel szinte maradéktalanul sikerül majd kiirtani a sok konteós, rasszista, félrevezető, fake news, kultúraellenes, apokaliptikus, keresztényellenes, stb. híresztelést, zavaró, hűgyszagú agyszüleményt, hogy a valóban lényeges fogalmazódhasson meg. Olyan tudás és tapasztalat éled újjá, ami a katedrális, illetve európai katedrálisainak építése közben halmozódott fel, ám néhány kutatón, filozofon, művészettörténészen, mérnökön, könyvtároson kívül egyre kevesebb halandót érdekeltek. Mert miközben egyszerű érezni bolygónk lakóinak tömegében az aggodást egy közös kincsünk sorsa iránt, jó volna a lényeghez közelíteni, és nem pusztán egy turisztikai élmény nyomán az életünk részévé vált objektum iránt érezni valamit. Értem én, hogy a Föld lakóinak milliói látták a saját szemükkel ezt az épületet, de egyre inkább csak a turisták számára, meg a városmarketing szakemberei számára jelentett sokat a Notre-Dame. Éppen ezért sokan nehezen képesek megérteni, hogy évszázadok folyamatos építésének, újjáépítésének, felújításának az üzenete éppen abban van, hogy a közösségek számra nem a lezárt, megismert, meglátogatott történetek, narratívák az igazán fontosak, hanem a befejezhetetlen, soha fel nem építhető, soha el nem készülő, folyamatos erőfeszítést igénylő történetek. Pedig az üzenet teljesen egyértelmű, ha csak a földi ökoszisztémát tekintjük. A természet, a bolygónkat valóban uraló élet nem az emberrel kezdődött, és nem is az ember, az emberi faj eltűnésével fog véget érni. Kultúránk, emberi létezésünk egy nagyobb, szinte időtlen idők óta működő rendszer része, amiben csak az emberi civilizáció nem cél, végállomás, hanem folyamatos átalakulás. Erre tanítanak minket a katedrálisaink, erre tanítanak a különféle kultúrák tapasztalatai. Mint ha talán gyorsítanánk a végzetünket, ha képtelenek vagyunk felfogni a fenntarthatóság, a befejezetlen, befejezhetetlen folyamatok megértésének üzenetét. Tragédia, ami történt, de az igazi tragédia, ha nem értjük meg, hogy az emberi faj az újrakezdésre és tanulásra „teremtett”. A mi fajunk a változást megértő, arra reagáló faj, ha romlik a környezetünk állapota, akkor reagálunk arra, is azzal a bölcsességgel, tapasztalattal, amivel katedrális építő elődeink is reagáltak. Nem a felépítés a cél, ha nem az építés maga.

A szerk.

JOSEPH PULTZER – EMLÉKDÍJ 2003

KIADJA / Publisher
© **Octogon PUBLISHING KFT.**
1025 Budapest, Szépvölgyi út 146.
Tel.: (+06-1) 336-0728
E-mail: info@octogon.hu

**LAPIGAZGATÓ
FORMATERVEZŐ MÉRNÖK**
Executive Director
Design Engineer
Bucsay Orsolya
orsolya.bucsay@octogon.hu

SZERKESZTŐSÉG / Editorial Office

FŐSZERKESZTŐ / Editor-in-Chief
Martinkó József
josef.martinko@octogon.hu

SZERKESZTŐ / Editor
Molnár Szilvia
szilvia.molnar@octogon.hu

SZERKESZTŐ / Editor
Ujlaky-Gazdag István
istvan.ujlaky@octogon.hu

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ / Founding Editor
Bojár Iván András
(1998-tól 2015-ig)

OCTOGON ONLINE SZERKESZTŐ
Editor of OCTOGON Online
Füredi Zsanett
zsanett.furedi@octogon.hu

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK
Correspondents
Kovács Péter, Szépvölgyi Viktória,
Torma Tamás, Vadas József

KÜLFÖLDI LEVELEZŐK
Foreign correspondents
Cser Brigitta (Barcelona)
Kay Szakall von Losonc (Basel)
Mátúz Melinda (Hollandia)

MÉDIA ÉS KOMMUNIKÁCIÓS SZERVEZŐ
Media and Communication Organizer
Bencsik Klára

GRAFIKAI TERVEZÉS / Graphic Design
Ipsics Barbara
grafikus@octogon.hu

LOGÓTERV / Logo Design
Sólymos Ágnes Eszter

GRAFIKAI MUNKATÁRS / Graphic Co-worker
Rehák Piro,
rehak.piro@octogon.hu

MÉDIATANÁCSADÓ
Media consultant
Várszegi Csilla
csilla.varszegi@octogon.hu

MÉDIATANÁCSADÓ
Media consultant
Kun Mária
maria.kun@octogon.hu

MÉDIATANÁCSADÓ
Media consultant
Tópercz Attila
attila.topercz@octogon.hu

FOTÓ-ELŐKÉSZÍTÉS, CTP, NYOMÁS ÉS KÖTÉS
Printed by
Pauker Nyomda
Ügyvezető igazgató: Vértes Gábor
ISSN 1418-5229

TERJESZTÉS / Distributed by
Magyarország: Lapker Rt.
Románia, Szerbia, Szlovákia: Color Interpress Kft.

Országos könyvterjesztő hálózatok
és alternatív terjesztőhelyek (ld. 5. oldal)

A hirdetések tartalmáért
szerkesztőségünk nem vállal felelősséget.

Lapunkat rendszeresen szemlézi a megújult observer.hu

A címlapképen: A Lengyelországi Kvadráns Ház

Fotó: Jaroslaw Syrek

BSERVER

Fotó: Hernád Géza

KÜLFÖLD

22 | UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
KÖZÉPKOR ÉS MODERNITÁS
TALÁLKOZÁSA EGY KONCERTTEREMBEN
Kulturális és Kongresszusi
Központ Torunban
FERNANDO MENIS, PEDRO CERDA

30 | UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
MOZGÁSBAN
A lengyelországi kvadráns ház
ROBERT KONIECZNY

VILLA

38 | UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
TITKOT REJTŐ KERT
Családi ház a Hűvösvölgyben
SAJTOS GÁBOR

BUDAPEST

44 | SZÖVÉNYI ANNA
HAGYOMÁNY ÉS JÖVŐTEREMTÉS
Zsinagóga a Thököly úton
DÉVÉNYI TAMÁS

52 | KOVÁCS PÉTER
ÉLŐ TÉR
Hegyvidék Kulturális Szalon
LENZSÉR PÉTER DLA, MOLT KLÁRA,
TÓTH ATTILA, MOLNÁR JUDIT,
LENZSÉR-MEZEI KATA

60 | OKRUTAY MIKLÓS
BEVÁLTOTT ÍGÉRET
Az angyalföldi Klapka Központ
MAROSI MIKLÓS, VÁCZI PÉTER,
SZAKÁL SZILÁRD, MÁRAMAROSI
ANDRÁS, POTYONDI FLÓRA

KÉPESSZÉ

68 | HERNÁD GÉZA
Balatonaliga

PIAC & AGORA

82 | ZÖLDI ANNA
A 21. SZÁZAD SZAKRALITÁSA
Az újpesti Új Vásárcsarnok és
Kulturális Rendezvényközpont
FIRKA ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ, BUN ZOLTÁN,
BALOGH BOGLÁRKA, DOBOS ZSOLT,
ERDÉLYI RÓBERT, KONRÁD JÓZSEF,
SCHÖFF GERGELY, SÜMEGHY ÁRON

96 | BÁN DÁVID
TÜKRÖZÖTT TÉRELOSZTÁS
A békásmegyeri piac
teljes metamorfózisa
PESCHKA ALFRÉD, CSERNIK TAMÁS,
EGERVÁRI TÍMEA, FAZEKAS ARTÚR

108 | MARTINKÓ JÓZSEF
NAGYKÖRÖS GYOMRA
Új piaccsarnok épült az alföldi
mezővárosban.
JÁROMI IRÉN, KISS GYULA

TAR TA LOM

122 | MARTINKÓ JÓZSEF
HORTOPHILIA
Az egykori Borjúvásárcsarnok loft irodaterének
újragondolása
LAB5 ARCHITECTS

ITTHON

128 | UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
CSALÁDI IDILL
Passzívház Budakalászon
SZEKÉR LÁSZLÓ DLA, SZEKÉR ANDRÁS, HUSZTI
ISTVÁN, VASY ENDRÉNÉ,
DOMONITS TAMÁS

134 | TORMA TAMÁS
NAGY ÁDÁM ÉS EGY LEJTŐN ÜLŐ TÉGLATEST
Az Aramis futsalcsarnoka
SAJTOS GÁBOR DLA, VIRÁG PÉTER,
PÁLL ANDRÁS

Fotó: Hernád Géza

KÖZÉPKOR ÉS MODERNITÁS TALÁLKOZÁSA EGY KONCERTTEREMBEN

*Kulturális
és Kongresszusi Központ
Torunban*

---

*Szöveg: UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
Építész: FERNANDO MENIS
Fotó: PALKÓ GYÖRGY*

SPANYOL ÉPÍTÉSZ TERVEZETT A TÖRTÉNELMI VÁROSRESZHEZ IS ILLESZKEDŐ KULTÚRKÖZPONTOT AZ EGYIK LEGRÉGBBI LENGYEL VÁROSBA. FERNANDO MENIS EGY KORÁBBAN ÁLTALA KITALÁLT TECHNOLÓGIÁT IS BEVETETT, AMINEK DUPLÁN IS JELENTŐSÉGE LETT AZ ÉPÜLETNÉL.

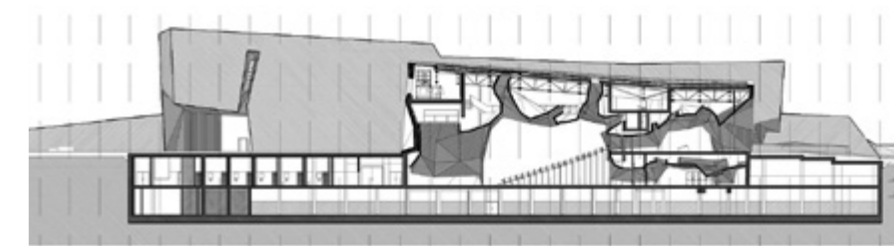
L

Lengyelország északi részén, a Varsó–Gdansk–Poznan háromszög közepén található az ország egyik legrégebbi városa, Torun. Kopernikusz szülőhelye már a középkorban is jelentős település volt, a mai városképet alapvetően határozzák meg a téglapépületek: a csillagász szülőháza mellett ilyen a városháza és a rendőrség egykori épülete, a főposta, a bíróság, a Mézeskalács Múzeum és a helyi ferde torony is. Torun óvárosa – benne számos neogótikus épület – sértetlenül vészelt át a második világháborút, most a világörökség része. Bár az új Kulturális és Kongresszusi Központ a történelmi városrész körüli zöld gyűrűre épült, Fernando Menis építte tömegében, hatásában belesimul a környezetébe, miközben

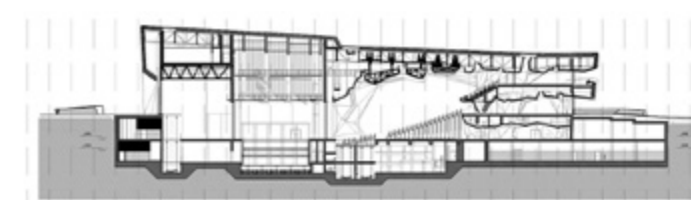
< Megidézi a város
vöröstéglás épületeit

Belül folyadékszerűen
viselkedik az épület

csak a telek egyik felét foglalja el, hogy a másik megmaradjon parknak. A külső betonburkolat hasadécai feltárják az anyag vörös belsejét, a tradicionális téglapépületek kortárs interpretációját kínálva. A merev külső héjjal ellentétben belül folyadékszerűen viselkedik az épület: mindenféle koncert befogadására alkalmas, és ugyanígy sokféle rendezvényt tarthatnak benne. Az auditorium könnyen a különböző közönségekhez alakítható, a befogadóképessége rugalmasan változtatható, a mozgatható mennyezeti elemek pedig alkalmazkodnak a szimfonikus zene, a kamarazene, az opera, a színház és a filmvetítés követelményeihez is.

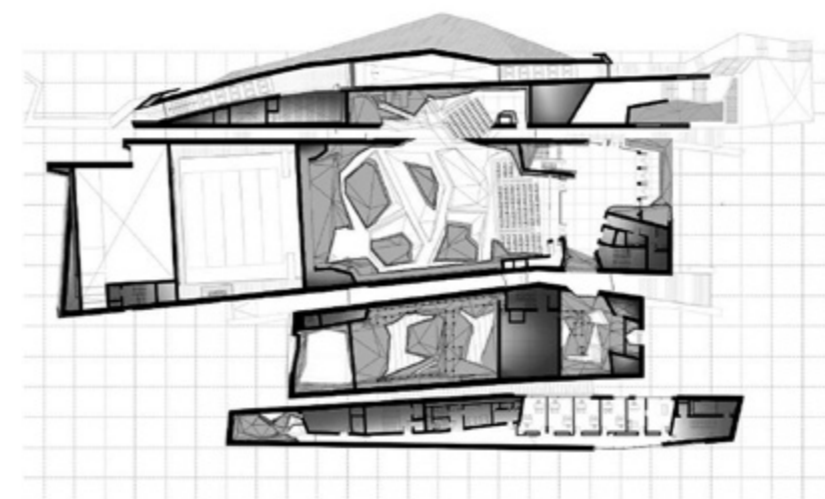
Mindezt a modern koncerttermek esetében szten-
derdek is tarthatjuk, a toruni viszont kifelé is
nyitható. A külső és belső tér egyesítésével sza-
badtéri előadásoknak vagy nagyobb léptékű ren-
dezvényeknek is helyt adhat. Intuitív élmény
keresztülhaladni ezen az épületen, kicsit olyan,
mintha egy ajtón át az épület szívébe sétálnánk.
És különleges a Menis ötletén alapuló picado
technika is, amelynek lényege, hogy a betont más
anyagokkal mixelik össze, majd később meg-
törlik a felületét. A toruni koncertterem eseté-
ben a vörösés belső feltárása is gesztusértékű,
ám emellett a picado akusztikai tulajdonsá-
gai is kiválóak. Menis először 2005-ben, Tene-
rifén használta a picadót, amely azóta Spanyol-
és Lengyelországban is tanúsítványt kapott.

◀ A kifelé is nyitható koncertte-
rem szabadtéri előadásoknak
vagy nagyobb léptékű rendezvé-
nyeknek is helyt adhat

A picado falhoz egy helyi
gyárból szállították
a vöröstéglákat, amelyeket
aztán a betonba keverték

*A KÜLSŐ BETONBURKOLAT HASADÉKAI
FELTÁRJÁK AZ ANYAG VÖRÖS BELSEJÉT*

CKK JORDANKI
Helyszín: TORUN, LENGYELORSZÁG

Átadás éve: 2016
Hasznos alapterület: 21 800 m²
Vezető tervező: FERNANDO MENIS
Akusztika: PEDRO CERDA

MOZGÁSBAN

A lengyelországi Kvadráns ház

Szöveg: UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
 Építészet: ROBERT KONIECZNY, KWK PRONES
 Fotó: JULIUSZ SOKOLOWSKI | JAROSLAW SYREK

A NAP JÁRÁSÁVAL EGYÜTT FORDULÓ
 TERASZT TERVEZETT A KWK PRONES
 STÚDIÓ CSAPATA EGY ELŐVÁROSI CSALÁDI
 HÁZHOZ. MINDEN ADOTT A TÖKÉLETES
 PIHENÉSHEZ A HÓFEHÉR HÁZBAN, MIKÖZBEN
 AZ ÉPÍTÉSZEK A SZABÁLYOZÁSNAK ÉS
 A MEGRENDELŐNEK IS KEDVÉRE TETTEK.

A

A lehető legegyszerűbb házat, a nyugalom szigetét, ami lehetőleg reagál valahogy a nap járására! – sorolta Robert Konieczny építésznek a megbízója a leendő elővárosi házával szembe-ni igényeit. Konieczny meg is adott neki min-dent, kivéve a lehető legegyszerűbb házat.

A megbízó persze tudhatta, mire számíthat, elvégre az egyik előképe a stúdió korábbi munkája, a szinte origamiként hajtogatható Safe House volt. A Quadrant House esetében elő-ször egy, az utcára merőleges hasábot helyez-tek el, majd elfordították az alsó szintet, hogy a lehető legkisebb belátás legyen az útról. Kap-tunk tehát két hasábot, az egyik párhuzamos az úttal, a másik merőleges rá, a terasz pedig átfordítható egyikből a másikba, miközben a kert intimitása érintetlen marad. El is jutot-tunk a ház nevét adó ősi csillagászati szögmér-ő, a kvadráns megidézéséhez. A megrendelők

lapos tetőt akartak, a szabályozás nyeregte-tőt írt elő; a rendhagyó szerkezet feloldotta az ellentmondást: az utcával párhuzamos kubus lapos-, míg a rá merőleges nyeregteretős lett. Ám az igazi extra kétségtelenül a nap járását követő terasz, aminek kialakítása az év adott szakához is alkalmazkodik: nyáron árnyé-kot ad, télen több napfényt enged az épületbe, belül pedig összeköti a nappalit a spa résszel. Maga a mozgás teljesen automatikus, ugyan-akkor manuálisan is szabályozható, praktikus okokból. A teraszra számos érzékelőt szerel-tek, így akadályt észlelve rögtön megáll. Miut-án alapesetben a terasz folyamatosan mozog nap közben, alatta természetes fű zöldellhet. Magán a teraszon kényelmesen elfér három nyugágy és egy hatszemélyes étkezőszal, ezen kívül az alsó szinten nappali, két háló, kétautós garázs és kiszolgáló helyiségek

▼ A mozgó terasz csak keveset árnyékol, így a gyeper maradhat természetes

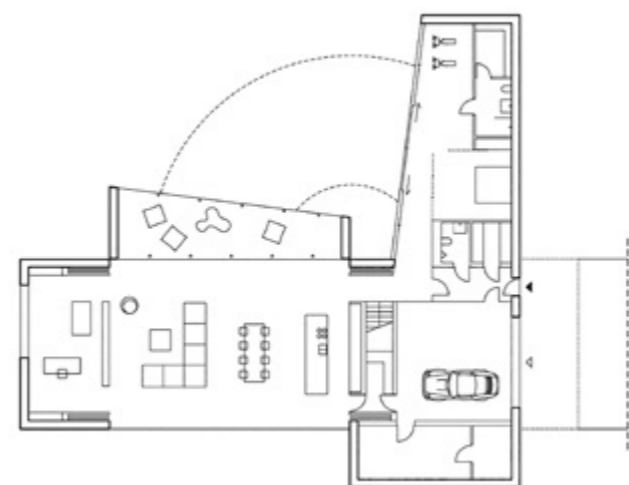
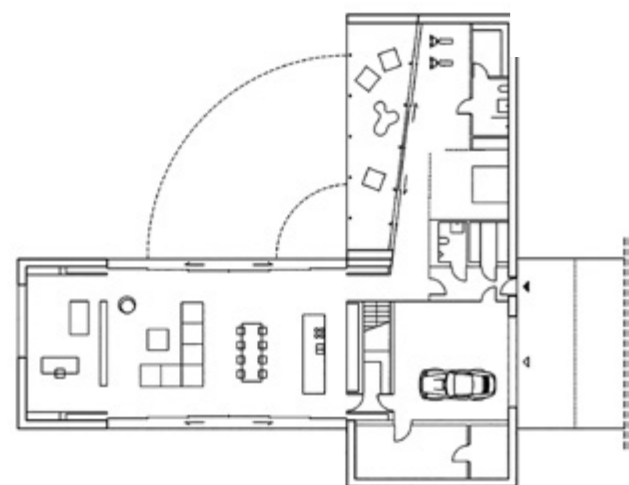
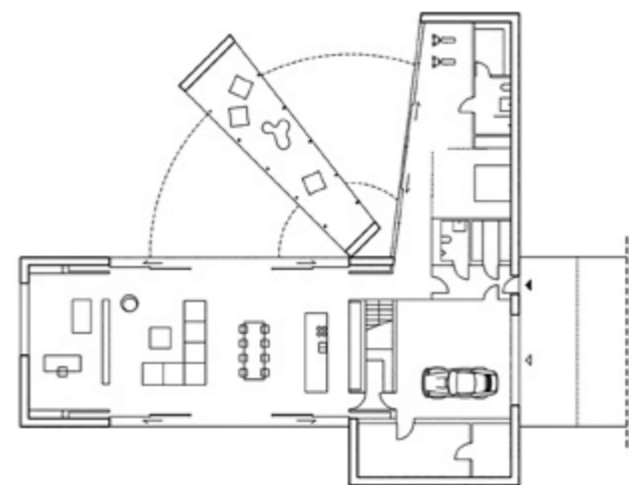
^ A kert őrzi az intimitását az utcafront felől

> Figyelem, a terasz záródik!

> A mozgató automatikus, de manuálisan is állítható

▼ Nemcsak a mozgó terasz, a teljesen kinyitható nappali is extra megoldás

◀ Az elegáns fehér szín belül is dominál

*A RENDHAGYÓ
SZERKEZET FELOLDJA
AZ ELLENTMONDÁSOKAT*

*A projekt eredeti neve: DOM KWADRANTOWY
Vezető tervező: ROBERT KONIECZNY*

*Tervezés: 2013-2015
Építkezés: 2015-2018
Telekméret: 2800 m²
Hasznos alapterület: 558 m²*

találhatóak, felülre egy közösségi tér, két gyerekszoba, egy nappali, és két fürdő jutott. Míg a falakat és a mennyezetet egy monolit vasbeton szerkezet alkotja, a tetőszerkezet fából készült. A falfelület fehér Sto-bevonatot kapott, a szín mindent ural, a tetőt és belteret is, elvégre a padlót fehér epoxi gyantával vonták be. A teraszt mozgató mechanikát a Comstal cég készítette, amellyel többször is dolgozott már a KWK Prones, többek között a szccecini Nemzeti Múzeum Dialogue Centre részlegén, ahová szintén nagyméretű mozgó elemeket terveztek.

Éjszaka a terasz is pihen

TITKOT REJTŐ KERT

Családi ház a Hűvösvölgyben

A HEGYOLDALBA HÚZÓDÓ, ELSŐRE RACIONÁLIS,
SZIKÁR ÉPÜLET TÖBB FINOMSÁGOT IS MEGMUTAT
MAGÁBÓL AZ ALAPOS SZEMLÉLŐNEK.
A LEGFŐBB KÜLÖNLEGESSÉGÉT VISZONT CSAK
A NAGYON JÓ MEGFIGYELŐK VEHETIK ÉSZRE.

*Szöveg: UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
Építészet: SAJTOS GÁBOR | Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS*

V

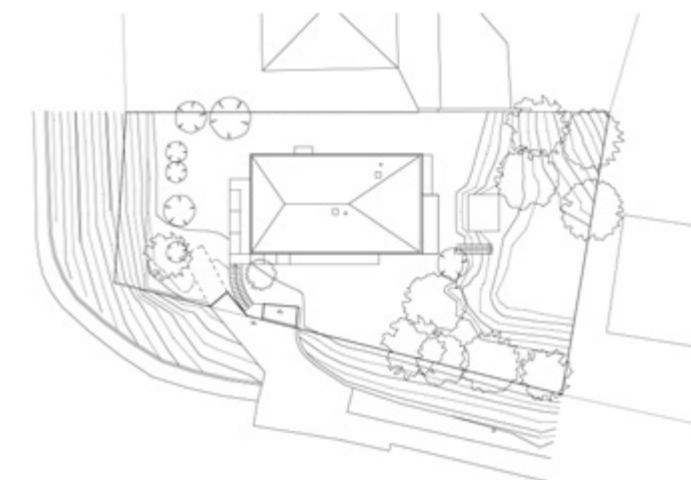
Van olyan utca Budapesten, aminél még a netes keresőóriás sem tudja a megoldást. Hosszas görgetések és próbálkozások után rátalálunk, majd neki is vágunk felkeresni a környéket, ahol még a busz sem jár (már annál inkább), legalábbis abból az irányból, amerről közelítünk. Nem is baj ez, mert a házig megtett séta felér egy relaxációval, egyből adja magát a feltevés: akár a tulajdonos is ráhangolódhat így a napra reggelente, ha van olyan szerencsés, hogy autó nélkül is elindulhat (ezt ma már tarthatjuk szerencsének is, hozzáállás kérdése). Mindenesetre gyalog egy tüneményesen elrejtett lépcsőn is felsétálhatunk a házhoz,

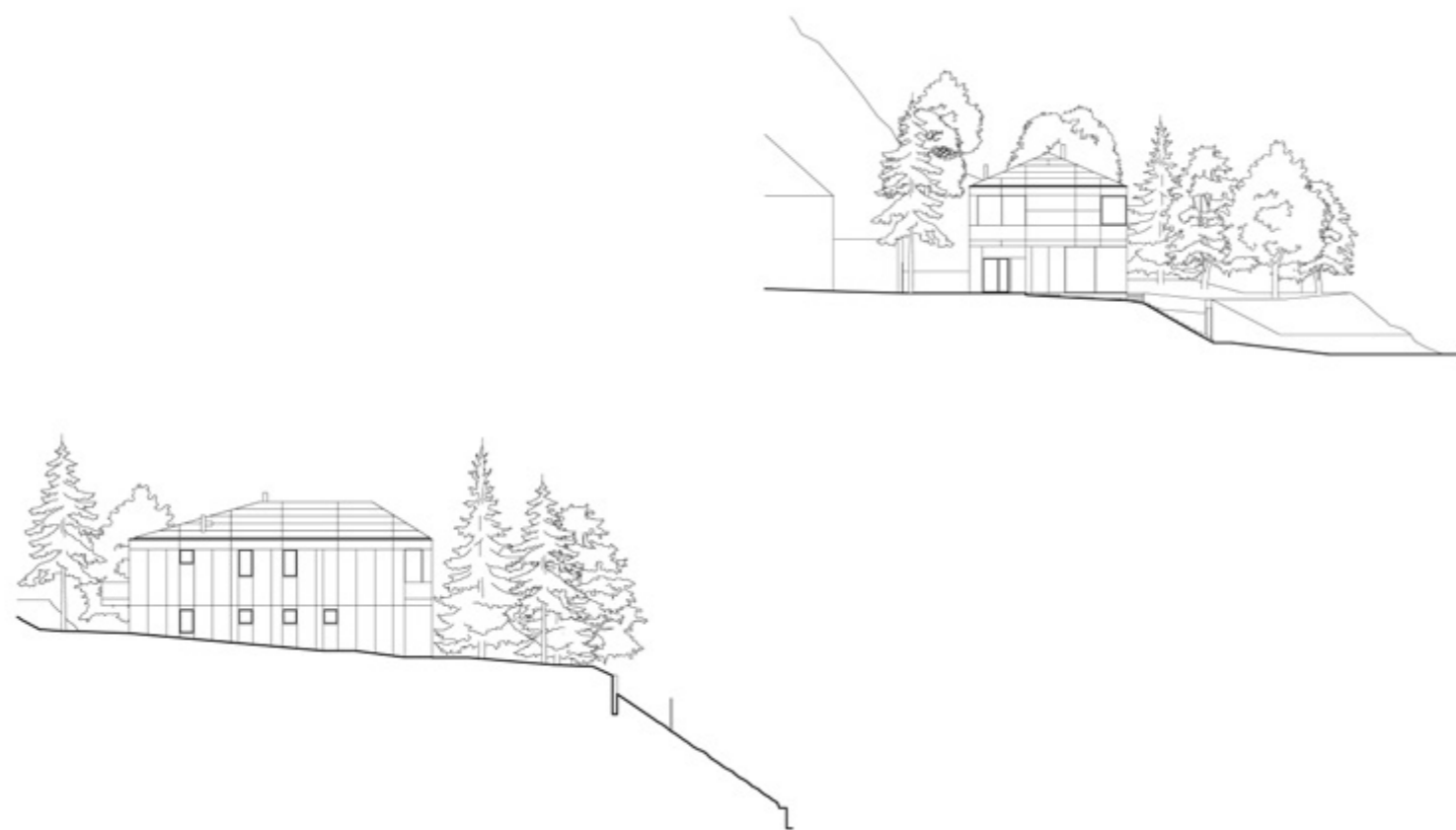

◀ Könnyedebbé, nyitottabbá teszi az épületet az üveg-üveg sarok

^ A homlokzat síkjára húzott üvegfelületek hozzáadnak a térhez

míg autóval tenni kell egy közepes mértékű hurkot. És mint később kiderül, a feltevésünk nem járhat messze az igazságtól: a háromszintes épület középső szintje ugyanis iroda, a tulajdonos tehát dolgozhat otthonról, és jó eséllyel egy-egy frissítő sétát is tehet nap közben. Az erősen meredek terep szinte készen kínálja a megoldást: alulra került az autóbeálló, felülre a lakás, persze a részleteket rejtő ördöghöz az építésznek is volt egy-két szava. Az utcáfront felől nézve ház mögötti kerttel intenzív kapcsolatot helyezett el Sajtos Gábor, ahová egyelőre az iroda részből nyílik közvetlen

Egyelőre nem vezet híd
a lakrészből a kertbe

Három szint, három funkció

A KONTYOLT TETŐ SAJÁTOS DINAMIKÁJA CSAK EGY PONTRÓL LÁTSZIK IGAZÁN

kijárás, de később épül majd egy kis híd, amelyen át a felső szintről is kiléphetünk a kertbe. Miután a terasz egy kis ívben körbefordul a dombon, a lakóknak nyílik némi játéktér az év- és napszaknak megfelelő fény- és hőviszonyokhoz alkalmazkodni. Az igazi különlegesség csak a telken belülről látható, pontosabban onnan is csak egy kiemelt pontról, a legmagasabbról, ahonnan rálátni a tetőre. Kontyolt tető fedí a házat, de nem azonos szögben vannak lecsapva a kontyok, ami ad neki egy dinamikát, válaszol

a terepviszonyokra: arra lankásabb a lecsapás, amerre meredekebb a lejtő, és értelem-szerűen fordított a szereposztás a másik oldalon. „Minket a szikla ihletett meg, a tető kvázi ötödik homlokzat – magyarázza Sajtó. – Miért csak kvázi? Mert azt terveztük, hogy ugyanaz a burkolat legyen ott, mint a falakon, de később ez megváltozott.” Feltűnőek még a nagy üvegfelületek, amelyekkel inkább hozzáadtak a térhez, mint elvettek belőle. Az üveg-üveg sarok nagyon filigránná, nyitottá teszi az épületet, fokozza az átláthatóságot. A nagy üvegfelületeket kihúzták homlokzatsíkra, hogy még tömörebb, még kompaktabb legyen az épület. A meredek terep egyszerű, részleteiben, összehatásában mégis rafinált megoldásokra adott lehetőséget, miközben teljesül a legfőbb célkitűzés, ízesülni a terepbe.

HAGYOMÁNY ÉS JÖVŐTEREMTÉS

Zsinagóga a Thököly úton

A MÚLT LEGYEN LEZÁRT ÉS AZ ÚJ KEZDET LEGYEN MÁS – EZT SUGALLJA A THÖKÖLY ÚTI ZSINAGÓGA ÁTALAKÍTÁSA. A FŐ MEGKÖZELÍTÉS MOST MÁR A KERT FELŐL TÖRTÉNIK, BENT AZ IMATERMET ÉS A KEGYELETI TERMET EREDETI MIVOLTUKBA ÁLLÍJTJÁK VISSZA, MÍG A KÖZÖSSÉGI ÉS BEJÁRATI TEREK TELJESEN MEGÚJULNAK.

Szöveg: SZÖVÉNYI ANNA

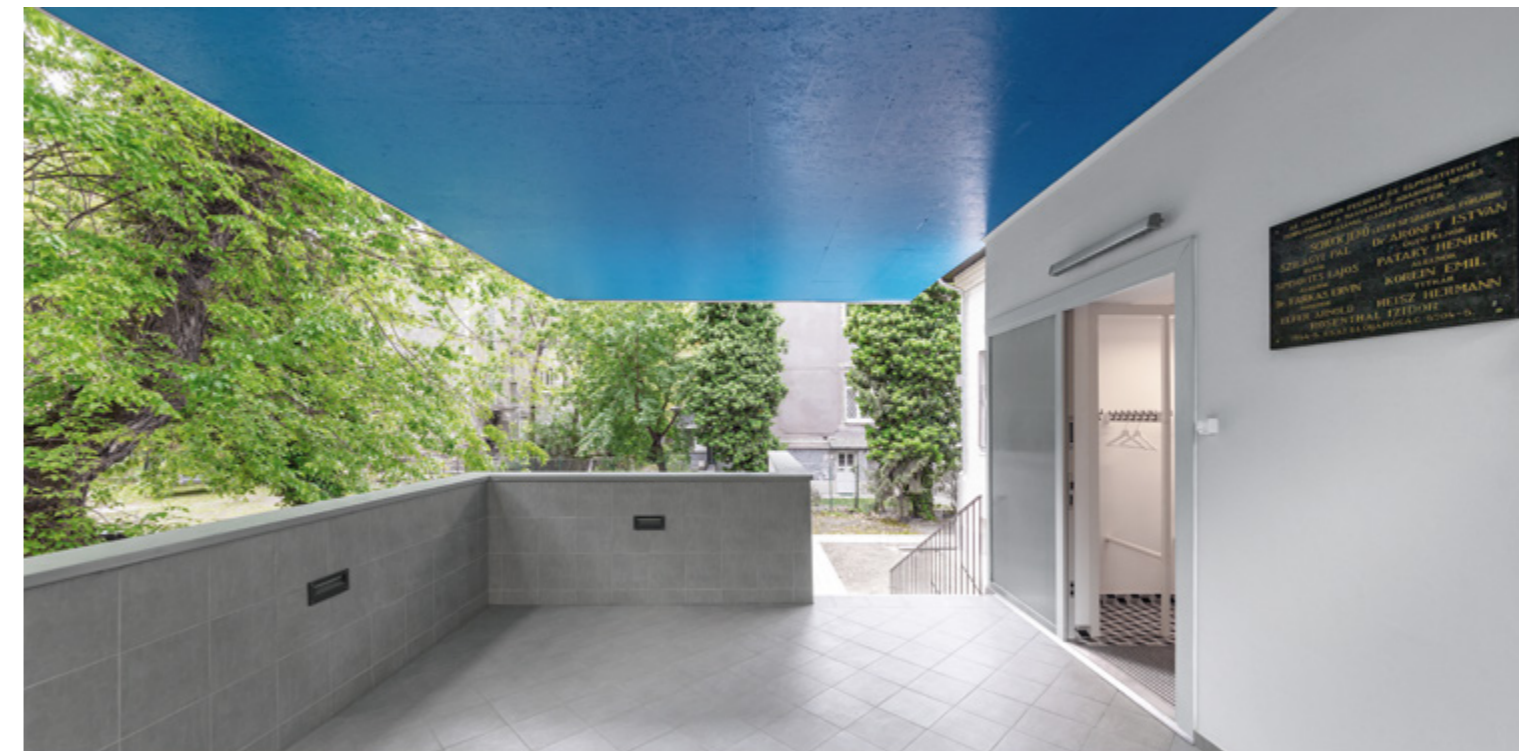
Építész: DÉVÉNYI TAMÁS, BUDAPEST MŰHELY

Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

^ A fő megközelítés immár a kert felől történik

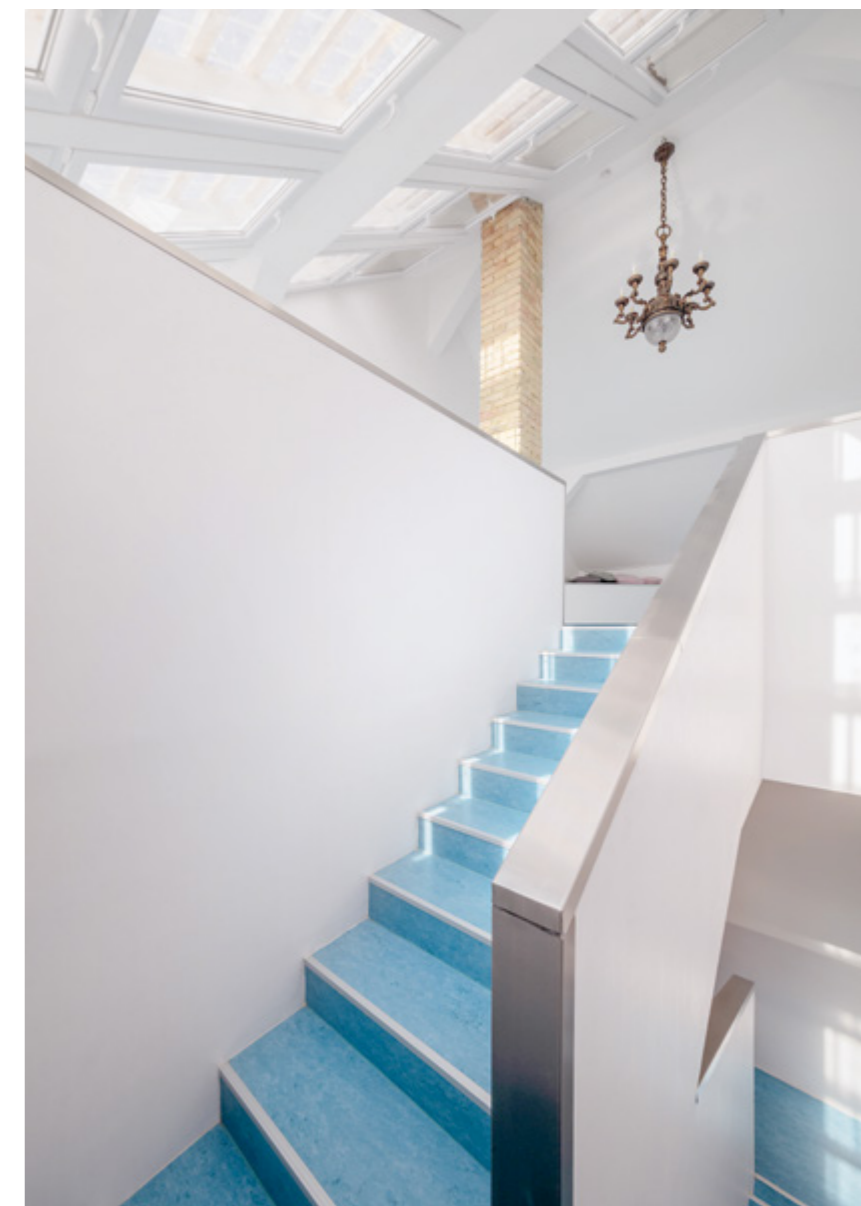
» A hagyomány átmenése és az újjászületés egyaránt fontos volt

^ A hangulatos kert fontosságával már a háború után is tisztában voltak

E

Emlékezet, emlék, hagyomány, érték, hely, jelentés – súlyos szavak kavarnak bennem a zuglói zsinagóga története kapcsán. Pedig a kezdet egyszerű: egy kéttraktusos nyaraló épült az 1800-as évek végén. Története során azonban ez az egyszerű épület sokat látott, megtelt emlékekkel, hagyományokkal. Látott menekülő anyákat síró csecsemőkkel, amikor anyaotthonná alakult. Látott értelmetlen náci vérengzést a szent helyet megsűfolva. Látta a vérengzés nyomain is újjáéledni akaró és tudó zsidó közösséget, melynek rabbija haladó szellemével az első neon Dávid-csillagot szereltette a falakra. 2012-ben pedig látott pusztító tüzet, melyben a klímaberendezések mint gyázkönnyek folytak le a falon. Most mit lát? Újra szép napokat újjáéledve, új emberekkel, régi hagyományait, emlékeit hordozva. Van, ami nem változik: a hely emlékezete. A zsinagóga most megújult. Megújult? Visszaéledt, talán ez a legjobb kifejezés, vissza- és újraéli

A HAGYOMÁNY VISSZAÉPÜL, AZ ÉPÜLET ÚJJÁSZÜLETIK

múltját, miközben jövőt teremt. Dévényi Tamás kezei közt a hagyomány teljes pompájában visszaépül, de az épület újraértelmeződik és újjászületik. Az épület a Thököly út szélesítésével, és az 50-es évekbeli átalakítással az utcavonalra került. A tervező finom mozdulattal rekonstruálja az eredeti tömeget. A méternyi maradék előkert visszaállításával a kerítés újra az épület előtt halad, a szabadon álló tömeg újra terében lebeg. A feltárt korábbi bejárat kibontva a homlokzat hangsúlyos elemévé válik, a rizalit elnyeri korábbi homlokzati szerepét. Az 50-es években kialakított kényszeredett oldalbejárat, melyet az eredeti központos fölépcső helyett hoztak létre, megszűnik. Ennek az az ára, hogy a fő megközelítés most már a kert felől történik. A hátsó homlokzat ad hoc teraszát eltávolítva a mesébe illő kert mellé egy könnyed, modern lebegő-tetővel új főbejárat épül. Az új bejárat befogadó és egyszerű, nem idéz csak vonz, bevonzza az újfajta az életet,

a megújulás része. Mintha az új elrendezés azt sugallná: hagyjuk meg a múltat az utca emberének, és kezdjünk egy új sort a kert felől. A tetőről a tetőablakokat eltávolítva a ház visszanyeri eredeti, nyugodt alakját. A tetőtérbeépítés üvegcserepek alatt valósul meg, a formát nem megbontva, és az üveg csillogását elkerülve. A belsőben a tervező a sors nyomait feltárva próbál egyensúlyozni – az új és a régi viszonyát megtalálni. Így egy megosztás születik, melyben az imatermet és a korábbi bejárat térben kialakított kegyeleti termet eredeti mivoltukba állítják vissza, míg a közösségi és bejárat terek teljesen megújulnak. A zsinagóga imaterének elpusztult tóraszakrényét eredeti állapota szerint rekonstruálják, a padokat felújítják, szinte semmi sem változik. Az egész imaterem a hagyományt őrzi, még ha nem is kifejezetten értékes díszekről van szó, a teljes, részletes rekonstrukcióval a hagyomány és az emlék mentődik át. Az eredeti bejárat helyiségbe kerül a rabbi terem. Az oldalfalán

▼ A tetőtér kortárs enteriőrje

» A főállások adta osztással az oldaltereket bokszkokra bontották

„Amikor elkészült, úgy nézett ki, mint egy ékszerdoboz” – mesélte a neon Dávid-csillagról Schück Jáákov Jozsef tábor rabbi, akinek vezetésével felújították az épületet a háború után. Többen a fejüket csóválták, ám miután meglátták a gyönyörűen kifestett zsinagógát a legszigorúbb ortodox elvárásokat is kielégítő női szakasszal, és a ragyogó neon-fényekkel, csak annyit mondtak: kóser. (1)

1, In: Aki újjáépítette
<http://zsido.com>

megtalált festmény köré rendezve a kegyeleti táblácskák, velük szemben megmarad a kegyeleti fal. A kultúrterem már kortárs részleteket kap, ebből az elosztó szerepű térből egy egyszerű kétkarú lépcsőn jutunk a tetőtérbe. A lépcső a terem lezáró eleme: szervezi a vizesblokkokat és a konyhát, a kultúrtermet így nem terheli. A tetőben már egyértelműen a jövő a szerep, a tervező a tetőteret teljesen kipucolva egyterüsti. A főállások adta osztással az oldaltérket bokszokra bontja, a központi teret teljes felületben üvegcsereppel fedve megvilágítja. A tér központi elemévé a két vakolatlan kémény réglaarchitektúrája válik, mint a terem szervező és egyben osztó „talált tárgy”. Az anyaghasználat visszafogott, minden fehér, kivéve a padlót, ez rímél az imaterem és az előtér hasonlóan egyszerű kialakítására. A fények az architektúrát kísérik. Az üvegcserepek alsó

látványa a drótokkal és tetőléccekkel különös hangulatot kölcsönöz a központi térnek. Hártaként, könnyed szerkezetként viselkedve egyfajta műalkotásnak hat, mely részletein a szem elidőzik. Kortárs minta, ipari részlet, mégis finom. A fa, az üveg és a drót hármasa, melyen a fény átjön, de a külső látványa már nem értelmezhető. Különös párhuzamba kerül az épület a napokban a leégett Notre-Dame-mal. Az évszázados műemlék rekonstrukciójáról kialakult vitában többen is a teljes átépítésben látják a kiutat a tragédiából. A Thököly úti zsinagóga esetében már megszületett a válasz: a hagyomány átmentése és az újjászületés egyaránt fontos – egyensúlyuk a termékeny jövőt szolgálja. Az egész rekonstrukciót a visszafogottság és a hagyomány iránti tisztelet jellemzi, melyben az épület múltja a helyére kerül, a közösség jövőjének pedig új út nyílik.

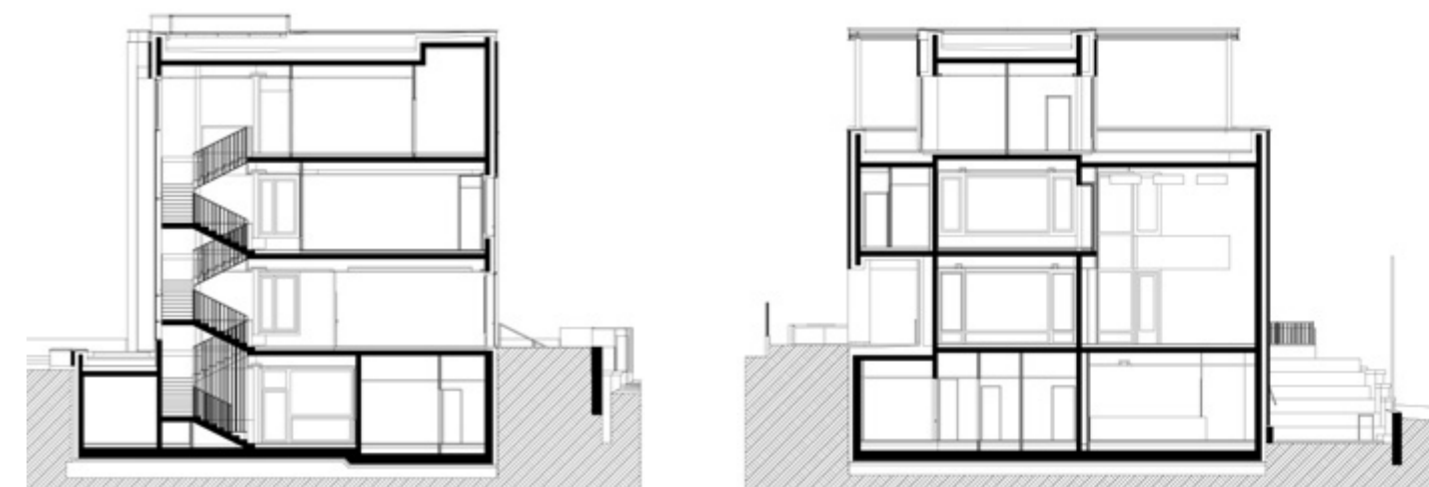
« A tóraszekrényt eredeti állapotába rekonstruálták

▼ A helyreállított bima is őrzi a hagyományt

ÉLŐ TÉR

Hegyvidék Kulturális Szalon

Szöveg: KOVÁCS PÉTER
Építészet: LENZSÉR PÉTER | Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

A SZALON ÉPÜLETE NEM KIRÍVÓ, NEM HIVALKODÓ;
ILLESZKEDNI KÍVÁN, ÉS ÉRZÉKENY, OKOS VÁLASZOKAT
NYÚJTANI A HASZNÁLÓI IGÉNYEKRE.

H

Hétköznap délelőtt fél tíz: a szalon kávézójában ülök, és a bejáratot figyelem. Az elmúlt félórában körülbelül negyven ember érkezett, édesanyák és gyerekeik, nyugdíjasok. Különböző programokra jönnek, közben társalognak, ismerősként üdvözlök a recepción lévő hölgyet, megisznak egy kávé. Én pedig azon gondolkodom, hogy a XVIII. századtól hazánkban is elterjedt, és a polgársághoz kapcsolódó szalon intézménye – bármennyire is voltak kételyeim – a jelenkorban is adekvát fogalom és tér.

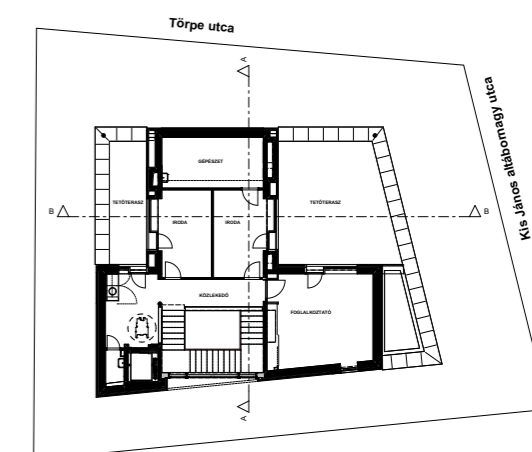
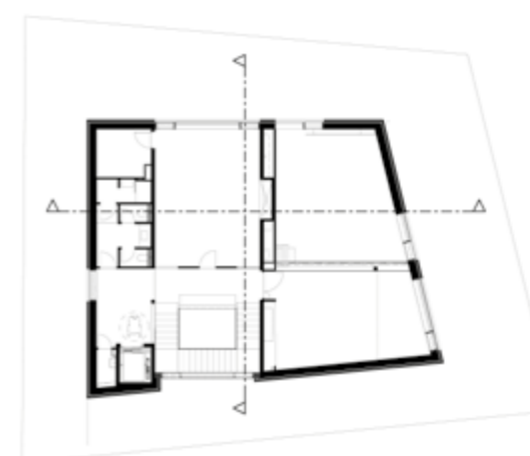
Élő közösség – a legjobb biztosítéka annak, hogy egy hely valóban az emberek igényeinek adjon teret. A 2018 őszén átadott Hegyvidék Kulturális Szalon már nevében is viszszaul a kulturális gyökerekre, amelyekből önmagát is eredeztetni kívánja; a felvilágosodásban létrejövő szalonkultúra célja olyan közeg megteremtése volt, amely biztosította a közösségek létét és a kultúra élővé tételét. A legszerencsésebb együttállás, ha a közösség igényei olyan architektúrában testesülnek

» Valódi helyet biztosít a közösség igényeinek

A sötét tónusú téglafinom gesztus

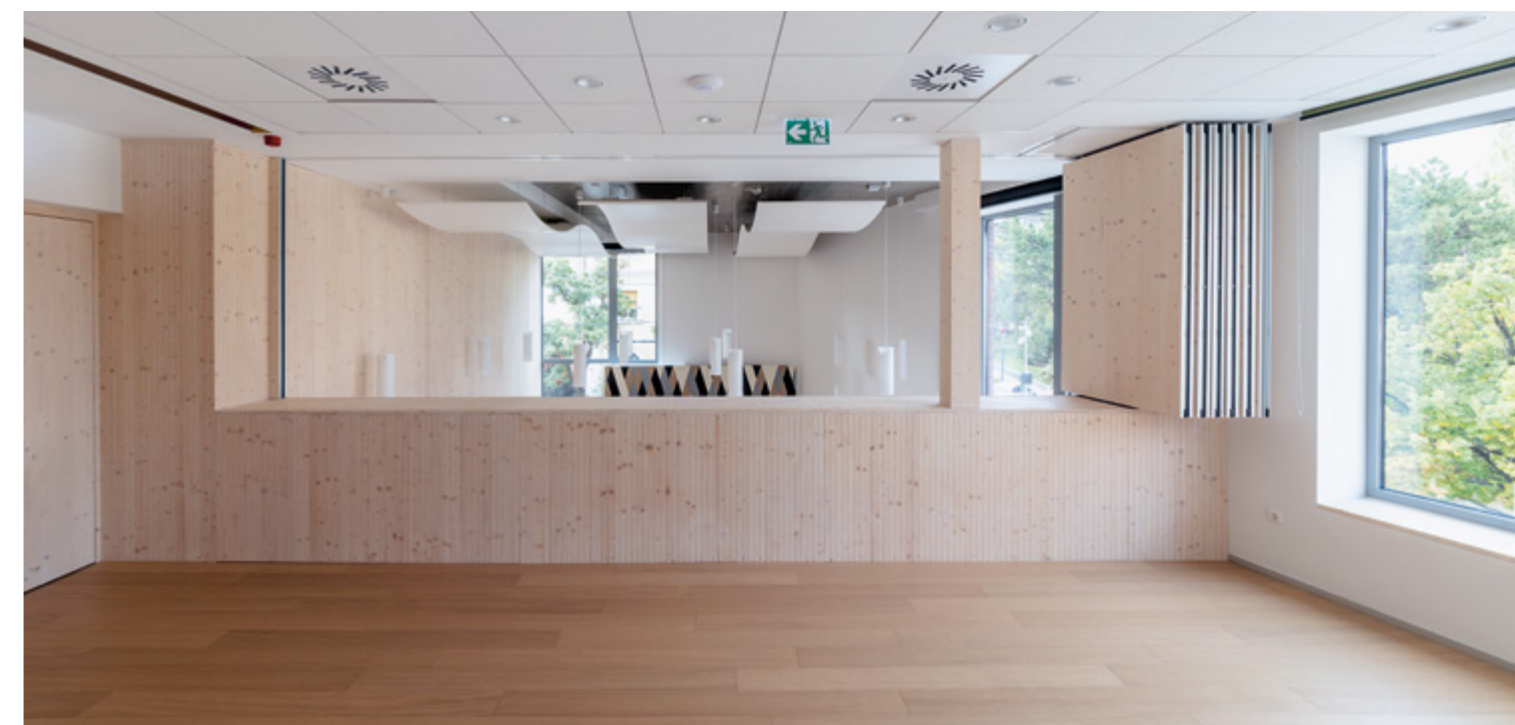

A SZALON INTÉZMÉNYE A JELENKORBAN IS ADEKVÁT FOGALOM ÉS TÉR

▼ Okosan összehangolták
a közösségi és a közlekedő tereket

▼ Sokféle lehetőséget
teremtnek meg a mobilfalak

*A SZINTEKKEL VALÓ JÁTÉK - A TELEK
ADOTTSÁGAINAK KÖSZÖNHETŐEN - A FÖLDSZINT
EGY RÉSZÉN IS MEGFIGYELHETŐ*

meg, amely ezeknek képes valódi helyet biztosítani. A telken korábban lévő villaépület elbontása ugyan párosult egy kezdeti értetlenséggel, de a jelenből visszatekintve jól látszik, hogy a legjobb döntésnek bizonyult. A Törpe utca – Kiss János altábornagy utca – Bőszörményi út által közrefogott helyszín építészeti feladat elé állította a tervező Lenzsér Pétert (Lenzsér és Társa Kft.), hiszen saroképület lévén három oldalról is rálátás nyílik a homlokzatra, emellett pedig egy olyan heterogén térszövetben helyezkedik el, amelyben a századfordulós villaépületektől kezdve Budapest első sorházán keresztül az önkormányzat téglaépületéig sok minden megtalálható. Noha a korábbi, igen megkopott és a funkciót kevésbé biztosító villaépület helyett egy nagyobb méretű szerkezetet kellett létrehozni, fontos szempont volt a környezethez illeszkedő helyes lépték megtalálása is. A Szalon épülete nem kirívó építészeti jel, nem hivalkodni kíván, hanem ezen adottságokra és használati igényekre okos és érzékeny válaszokat nyújtani. A homlokzatnál használt sötét tónusú tégla és

a kétsoroként kötött struktúra finom gesztus az önkormányzat épülete felé, nem iskolás utánzás, hanem finom, építészeti párbeszéd a két ház között. Ez az anyaghasználat párosul azzal a homlokzatstruktúrával, amely egyfajta fordulópontként működik a szalon és az önkormányzat között elhelyezkedő tér kontextusában. A telek elhelyezkedése magával hozta a homlokzat láthatóságának kérdéskörét, hiszen mindhárom utca felől impozáns struktúrát kellett létrehozni, amely részint illeszkedik az utcakép karakteréhez, részint pedig a három homlokzat képes egységet teremteni. A felső szinten lévő „beharapások” jól tompítják a tömb-jelleget, emellett a szintek olyan hullámzását teremtik meg, amely által – főként a Törpe utca – heterogenitása feloldható a tömegképzésben. A szintekkel történő játék nem csupán a legfelső emeleten figyelhető meg, hanem a telek adottságaiból következően a földszint egy részén is, hiszen a Kiss János altábornagy utcából nyíló térrész befut a szalon legalsó szintjébe, egy kávézó részbe, amelynek üvegfelületei átmenetet képeznek a köztér és az enteriőr között.

» Megtalálta a helyét a heterogén térszövetben

Ez az épület él, szinte lüktet

A belső struktúra alapkoncepciója a közösségi terek közlekedési terekkel való összekapcsolására épült, amelyeket vertikális tengelyként a lépcsőház köt össze. A mobilfalak segítségével – a programoktól függően – rendkívül sokféle lehetőség teremődik meg, végeredményben tehát olyan különböző méretű közösségi terek együttese, amelyek képesek a használói igényeket maximálisan kielégíteni. Hiszen az architektúra valódi célja nem más, mint a közösségi

életter megteremtése, legyen szó nyugdíjas gerinctornáról, baba-mama foglalkozásokról, kiállításmegnyitóról vagy épp egy koncertről. Rövid idő eltöltése után is egyértelmű tapasztalatként szűrődik le a látogatóban, hogy ez az épület él. Él a város szövetében a finom szerkezeti megoldások, illetve a terasz által is a Bőszörményi útra való ráhangolásával, él a környező épületekkel történő strukturális és tömegkezelési sajátosságaiban, illetve együtt lüktet a benne időt eltöltőkkel.

Építető:
BUDAPEST FŐVÁROS XII. KERÜLET
HEGYVIDÉK ÖNKORMÁNYZATA

Generál tervező: LENZSÉR ÉS TÁRSA
ÉPÍTÉSZETI ÉS MÉRNÖKI KFT.

Építész vezető tervező:
LENZSÉR PÉTER DLA

Építész munkatársak:
MOLT KLÁRA
(ENGEDÉLYEZÉSI TERV)
TÓTH ATTILA, MOLNÁR JUDIT,
LENZSÉR-MEZEI KATA
(KIVITELI TERVEK)

Belsőépítész: DOBÓ KRISZTINA
Kert tervező: DROBNI MÁRIA

Tervezés éve: 2015-2016

Átadás éve: 2018

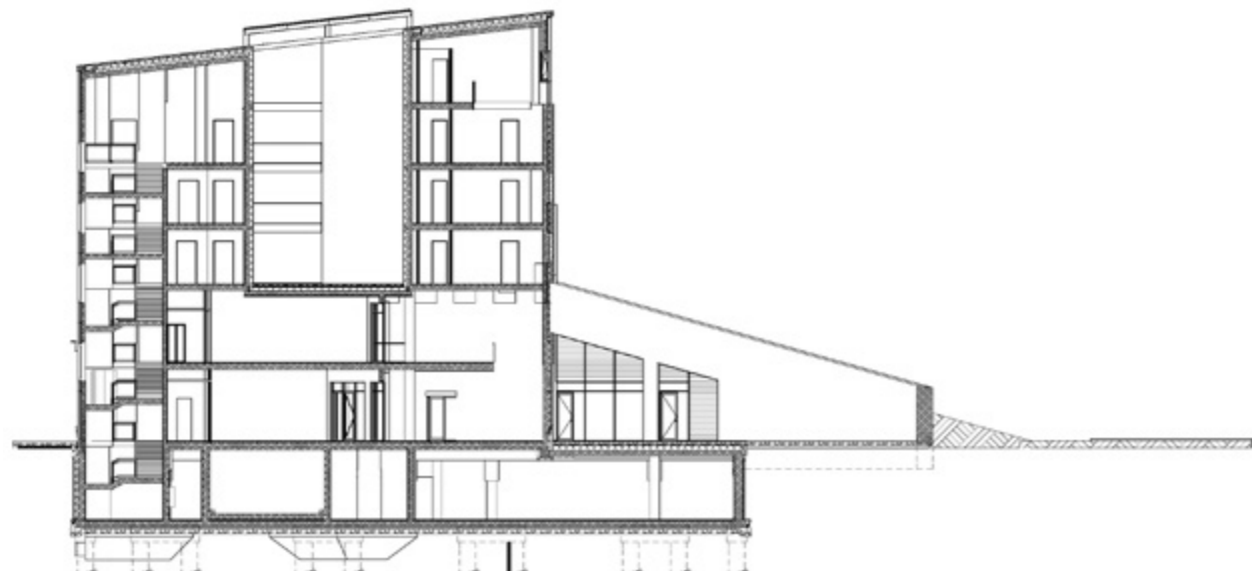
Nettó össz. alapterület: 580 m²

BEVÁLTOTT ÍGÉRET

Az angyalföldi Klapka Központ

Szöveg: OKRUTAY MIKLÓS
Építészet: MAROSI MIKLÓS
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

A TÖRTÉNETI BEÉPÍTÉS PEREMÉN LÉVŐ ÉPÜLET NEM CSUPÁN A SAJÁT ÉLETTERÉT JELÖLI KI, HANEM JELENLÉTÉVEL TÁVOLABBRA HATVA SZERVEZI MAGA KÖRÉ AZ EDDIG KISSÉ ÁLMOS, MAGÁRA HAGYOTT VÁROSRESZT.

A

Angyalföld határozott mozdulatokkal írja jelenét, a távlatokban gondolkodni és cselekedni tudó kerületvezetés tudatossága budapesti összehasonlításokban is figyelemre méltó. Mindez nem csupán a Váci út menti, számos kiemelkedő színvonalú épülettel jelentkező irodaház-folyosóban, hanem a belső területeket egyre nagyobb számban megújító projektekben mutatkozik meg. Ide sorakozik fel a Klapka és a Tüzér utca találkozásánál felépült, a környező városnegyedet ellátni hivatott, önkormányzati bérlakásokkal kiegészülő szolgáltatóház. Maga a helyszín váratlan fordulattal tárul fel. A történeti beépítés peremén, a kertvárosi lakóövezet és a klasszikus, tízemeletes paneles lakótelep találkozásánál megtorpanásra készítő az az erő, amivel az épület jelen van. Valóságos sűrűsödési pontként nem csupán saját életterét jelöli ki,

hanem jelenlétével távolabbra hatva szervezi magá köré az eddig kissé álmos, magára hagyott városrészt. Az alapfunkció nem újkeletű, azonban a 70-es, 80-as évek fordulójáról itt maradt korábbi üzletház utolsó időszakában szélsőségesen lepusztult világot képviselt, annak lebontásával azonnal friss levegőhöz jutott a terület. Fontos várostervezői felismerésként erre a helyre modellértékű, az itt élők várakozásainak szociológiai mélységű feltárásával megalapozott, új funkciócsoport álma született meg. A tervező kiválasztásának talán leginkább alkalmas módjaként kiírt tervpályázat meglepő fordulattal szolgált. Marosi Miklós tervének legnagyobb erőnye, hogy el tudott szakadni a megszokott és megkerülhetetlen hitt beépítési paramétereiktől, merész felvetéssel kompozíciós értelemben is felszabadítva a lehetőségeket. Mindennek alapja az a felismerés, hogy

akár a hasznosítható négyzetméterek kárára, de a lehető legnagyobb kiterjedésű, valós használatot, megélést biztosító zöldfelület az, amire a legnagyobb igény mutatkozik. Az éles metszésű formaként jelentkező, nyáron piknikezésre, napozásra, havas teleken szánkozásra csábító, pázsittal borított domb az épületegyüttes legerőteljesebb üzenete. Olyan újszerű városi jelenlétre csábít, ami idehaza sajnos alig ismert, vagy fájdalmas módon feledésbe merült. Ehhez hasonló teret kínál az együttest alkotó két épülettömeg között átölelően felhasadó átközeledő teresedés is, étellel teli piazza kialakulásának lehetőségét ígérve. Innen tárul fel a dombházba rejtett szupermarket, ide nyílhatnak a földszinti üzletek, egy kávézó, egy söröző, akár egy pizzéria. Nem nehéz ideképzelné színes teraszok

« Szakít a megkerülhetetlenek hitt beépítési paramétereivel

▼ Könnyű ideképzelné a színes teraszok világát

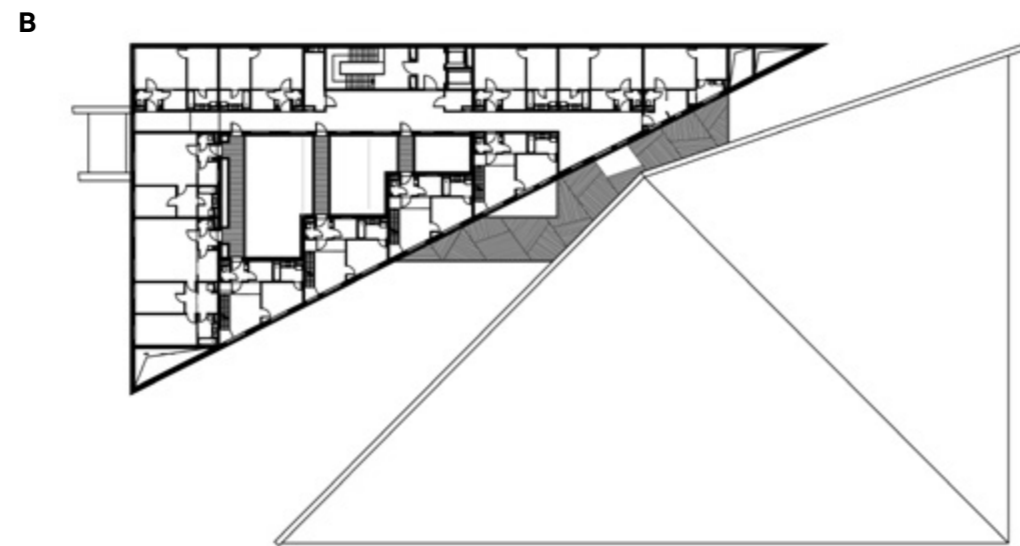

Megtört a városzéli plázák világméretű térhódítása

> A lakók megkapják az áhított csendet, nyugalmat, de még annál sokkal többet is

- A** — Az éles csúcsba került a dombház ide átvezetett szellőztetése
- B** — Markáns elem a derékszögű háromszögre szerkesztett épülettömb

világát, ami időnként piacoknak, vásároknak, vagy akár koncertszínpadnak adja át a helyét. Az együttes nem kevésbé markáns eleme az alsó két szinten kereskedelmi-szolgáltató tereket, míg a következő három emeleten lakásokat magába fogadó, derékszögű háromszögre szerkesztett épülettömb. A helyszínrajzi konfiguráció expresszív következményeiként adódó hegyesszögű homlokzati síkmetsződések funkcionálisan jól kezeltek, az alaprajzi értelemben beláthatatlan éles csúcsba került a teljes együttes alatti mélygarázs, illetve a dombház ide átvezetett szellőztetése. Az első emelet magasságában a két épületrészt összekötő terasz a jól belátható, megélhető közösségi területet gazdagítja, és nem utolsósorban fedést biztosít a földszinti passzázs ezen szakaszának. Homlokzati értelemben – de a belsőépítészetre is jellemző módon – egyfajta önként vállalt

puritánság uralja az összképet. A külső megjelenés tudatosan próbál elszakadni a raszteres lyukarchitektúrától, a vertikális homlokzatsávok hajladozó, random játékában egyfajta organikusság is érezhető, amit az ablaksávok mélyebb síkba való hátrahúzása még inkább plasztikussá tehetett volna. Mégis hiányérzet ébred, hiszen amennyire oldott, friss, újszerű maga a kompozíció, annyira indokolatlan a homlokzati síkok zártsága. Így az épület külső megjelenésében sokkal inkább kollégiumként azonosítható, mint fiatal, magasabb képzetszögű párok lakóházaként. Mert a sajátos bérlői modell amúgy ezt a réteget célozza meg, a lakásokra a kerületben élő fiatal, diplomás párok pályázhatnak. A lakószintek belső világa – a külső feltárlás során ébredő hiányérzetért bőségesen kárpótolva – újabb réteggel gazdagítja a kompozíciót. Nagyvonalú, ahogy a fedett átrium alsó szintje,

de a közlekedőterekben képzett tágas öblök is a közösségi hasznosítás lehetőségét kínálják fel. Különösen látványos, szerethető megoldás az is, hogy a közlekedőfolyosó körbevezetése helyett a függőleges közlekedőtengellyel szemközti szárny lakásai hidakon érhetők el. Evvel nem csupán az átrium tere válik izgalmassá, hanem az így megközelíthető lakások funkcionális tere is kibővül. Marosi Miklós háza a közösségi terek spontán alakulására ad esélyt. Az emeleti szinteken a ház lakói közötti aktívabb közösségi együttélés újszerű dinamikája teremthető meg, míg a két épülettömbön átvezetett passzázs és a zöld pázsitos domboldal a környéken élők számára nyit közösen megélhető tereket. A közösségteremtés lehetőségeit felkínáló, szociálisan érzékeny építészeti született, az architektúra biztosította keretek adottak, az ígéret teljes beváltása most már az itt otthonra lelőkön múlik.

Tervezés éve: 2012-2014
Kivitelezés éve: 2018-2019

Hasznos alapterület: 10 000+ m²
Vezető tervező: MAROSI MIKLÓS
Statika: VÁCZI PÉTER
Épületgépészet: SZAKÁL SZILÁRD
Elektromosság: MÁRAMAROSI ANDRÁS
Út-kert: POTYONDI FLÓRA

Egy eltűnőben lévő építészeti valóság

Képezzé a balatonaligai
pártüdülőről

Egy szabadúszó fotós Budapestről, aki a napi munkában fogja a digitális kamerát, csinál száz képet, aztán hazamegy. Olykor viszont átlép egy másik világba, megragad egy másik, egy 8x10 inches nagyformátumú analóg műszaki kamerát, amivel valódi filmre készít képeket – többnyire egy beállításról csak egyet. Hernád Géza számára egy-egy ilyen alkotói folyamat évekig tart, vagyis „mire összejön 40 kép, az eltart két-három évig”. Az aligai pártüdülőt 2017-ben kezdte fotózni.

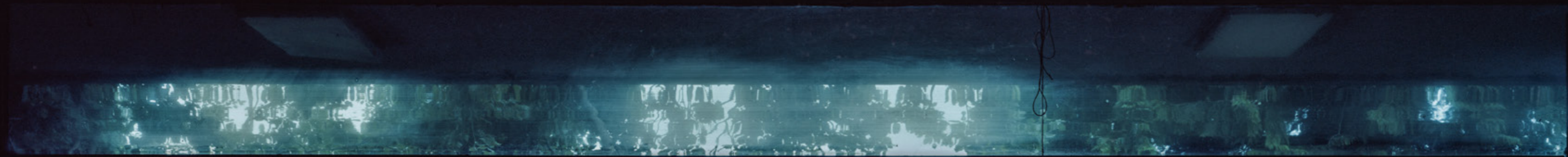

**„Megragadott ez a rothadó, pusztuló
építészeti világ. Az első napon kilenc képet
csináltam reggel héttől este hétig, amivel
megdöntöttem a saját rekordomat”**

**„Ez a munka inkább a tömörítésről szól.
Lényeges, hogy mindez leülepedjen
az emberben”**

PIAC & AGORA

Szerkesztők:

MARTINKÓ JÓZSEF | UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
80-121. OLD

A 21. SZÁZAD SZAKRALITÁSA

*Az újpesti Új Vásárcsarnok
és Kulturális Rendezvényközpontról*

*Szöveg: ZÖLDI ANNA
Építészet: FIRKA STÚDIÓ
Fotó: SCHÖFF GERGELY, HAJDÚ JÓZSEF*

AZ ÚJ PIAC ÉS RENDEZVÉNYTÉR EGY ÚJ IGÉNYEKKEL FELLÉPŐ KORSZAK EMBLEMATIKUS ALKOTÁSA. IGAZÁN CSAK A TELJES KONCEPCIÓ BEFEJEZÉSÉVEL NYERI MAJD EL AZ ÉRTELMÉT, NOHA AZ ÖNMAGÁBAN VETT ÉRTÉKEI MÁR MOST MEGMUTATKOZNAK: KÉT, NAGYON IS ELTÉRŐ HASZNÁLATI MÓD SZERVEZŐDIK EGYSÉGBE, MEGŐRIZVE SAJÁT INTEGRITÁSÁT.

^ Másról már bevált zöld megoldások csalogatják a helyieket

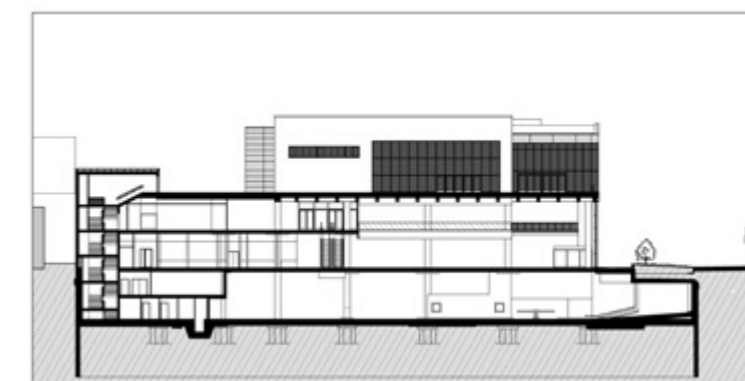
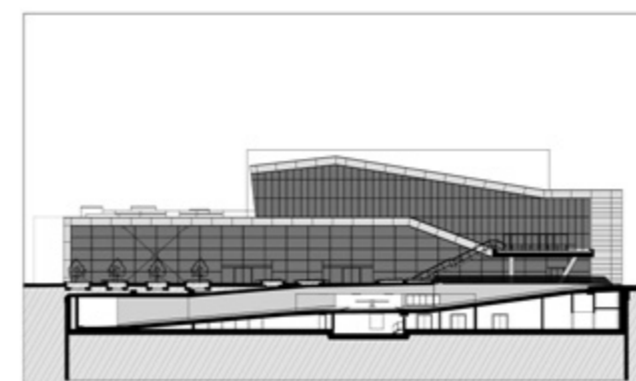
∨ Két, nagyon eltérő használati mód szerveződik egységbe

M

Manapság egyre több diskurzus folyik arról, művészet-e az építészet. Kétségtelen, hogy egyfajta profanizálódásnak lehetünk tanúi, amit egyesek elbizonytalanodva, mások harcossá ellenállással vesznek tudomásul. Az építés szakma művelőiben mindenképp egyfajta identitásválságot, szerepvárat okoz, hogy nem a világminőség rendjének vetületét fogalmazzák anyagba nap, mint nap a monitorok mellett. A feladat sokkal inkább humán, működő és élhető terek létrehozása, a 21. század bőkezű építészeti

lehetőségeivel lekerített térkialakítás. Megrázó építészeti manifesztum helyett okos házak születnek – a tavaly nyáron átadott, és immár belakott Újpesti Piac és Rendezvénytér sok elismerést bezsebelt épülete pontosan erre példa. A feladat komplex urbanisztikai problémára keresett választ. Újpest hajdani főtere tartalmazta a klasszikus kisvárosi központot minden kellékét: volt temploma, városházája, kisebb szolgáltató épületei, parkja és piaca, igaz némiképp fura, esetleges konstellációban. A környék

hagyományosan alacsony, kisvárosias beépítésű, a huszadik század végi hozzáépítések is ezt a léptéket követték, még ha panelből épültek is. Az utóbbi évek fejlesztései azonban más irányba mutatnak a területen, intenzívebb és magasabb szintszámú beépítéssel, és külföldön bevált zöld megoldásokkal igyekeznek ide csalogatni a magasabb presztízsű lakosságot. Ehhez minőségi közösségi tér is dukál, vélhetően ez motiválhatta a kerület vezetését, amikor a Szent István tér radikális megújítása mellett döntött.

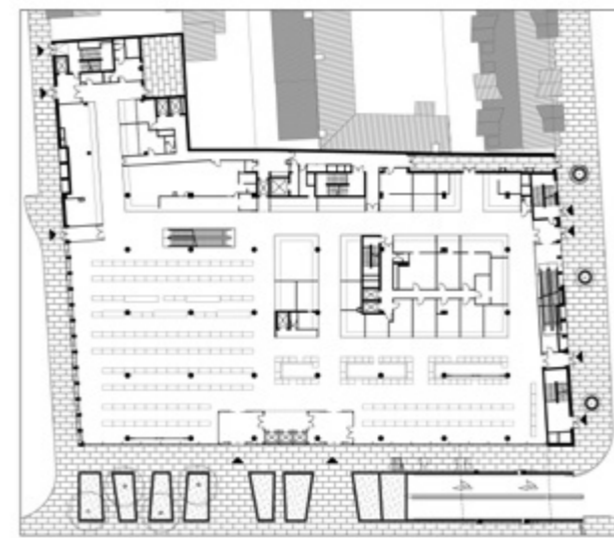
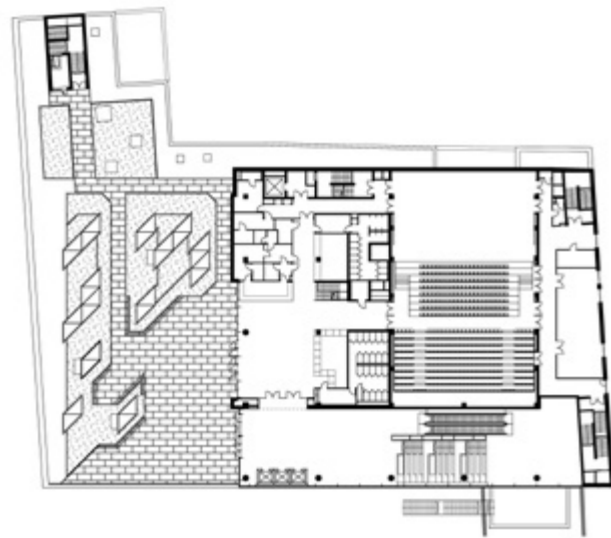

Komplex urbanisztikai problémára keres választ

Tanulmányok bizonyítják, hogy a fogyasztás helyszínei kulturális potenciált is hordoznak

Az új vásárcsarnokot tervező Firka Stúdió 2013-tól kezdve, generáltervezőként vesz részt a folyamatban, melynek első ütemeként a Város-Teampannon tervei alapján már 2010-ben megújult a térnek a főútvonallal szomszédos, a templom és a Városháza közvetlen környezetét jelentő, parkosított része. A következő ütemben a közösségi funkciók befogadása érdekében a tér közepét elfoglaló régi piac-csarnok elbontása mellett döntöttek. Az új piac nem ennek helyére került, hanem a teret a templommal szemben lezáró ellenpontként egy többszörös ingatlan-csere után megszerzett, beépített telekre. A két pólus – a templom és az „agora” között egy következő ütemben kortárs köztér jön majd létre, sokféle funkcióra lehetőséget adó, több szintben megmozgatott téri megoldásokkal. Az új Piac és Rendezvényter tehát csak egy – bár meghatározó – eleme a teljes koncepciónak,

igazán majd annak befejezésével nyeri el értelmét. Önmagában vett értékei – melyet a bevezetőben használt „okos” jelzővel lehet leginkább jellemezni – már most megmutatkoznak. Elsősorban funkcionális összetettsége, mely miatt indokolt inkább agorának, mint piacnak nevezni. (A hasonló szervezési elvet követő Shopmarkról a 104-107. oldalakon írunk – a szerk.) Magyarországon egyelőre szokatlan az effajta párosítás, holott nem ismeretlen: számtalan tanulmány bizonyítja, hogy a plázák, vagyis a fogyasztás helyszínei milyen kulturális potenciált hordoznak. Nos, ez itt megvalósult: a piaccal egy épületben kapott helyet egy elegáns rendezvényter, amely szekcionálható termeivel sokféle esemény befogadására alkalmas. Az okos épületben a két – nagyon is eltérő – használati mód egyértelműen szerveződik egységbe, megőrizve saját integritását. Az, hogy semmit nem kell

reménytelenül keresgéljni, legyen szó mosdókról, előadóteremről, paradicsomról vagy pizzáról, ugyancsak az okos tervezés érdeme. Magától értetődő útvonalon vezet az épület az érkezőt, ebben minden bizonnyal nagy szerepe van a szokatlanul nagyvonalú és bőkezű térhasználatnak a közlekedők és az általában „feleslegesnek” ítélt (értsd: pénzt nem hozó) terek vonatkozásában. Az okos szervezéshez tartozik, hogy a kiszolgáló funkciók, áruszállítás, parkolás mind a föld alá kerültek, a hatalmas belmagasságú, galériás piactérben kizárólag az áruk színpompás bősége jelenti a mozgalmasságot. A józanul önkorlátozó anyaghasználat – látszóbeton és alumínium – szürke tónusa értelemeszerű alap a zöldegek, húsok, sajtok színes palettájának. Mindezt átszövi a fény, amely szintén bőkezűen árad a logikus, raszterben szerkesztett tér felesleges elemekkel nem szabdalt,

Józanul önkorlátozó anyaghasználat

EGY ÚJ IGÉNYEKKEL FELLÉPŐ KORSZAK EMBLEMATIKUS ALKOTÁSA

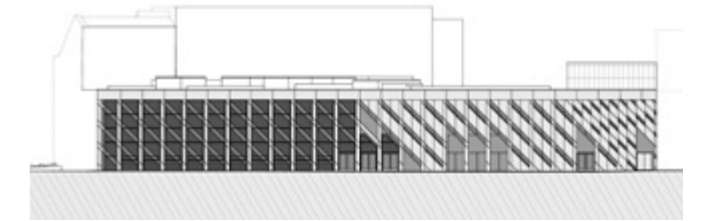
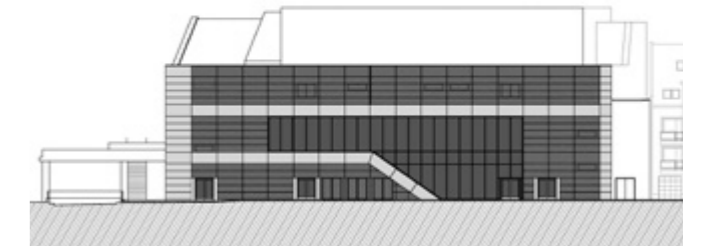
tartalmas „ürességében”. A „van” és „nincs” fény által életre keltett léptéke és dinamikája a nyilvánvalóan profán és racionális teret mégiscsak kozmikus minőségbe emeli, rációval a bevezetőben emlegetett profanizálódásra. A hasznos tér építészeti dimenziói a rendnek és a szabadságnak olyan egyensúlyával töltik meg a transzparens héjakkal lehatárolt teret, amely akár a 21. század áhitott szakralitása is lehet. Az épület megjelenésének kulcseleme a transzparencia: hatalmas üvegfelületek hivatottak összekötterést teremteni a leendő piazza, és a már megépült agora között. A homlokzat függőfalain a raszteres osztást ferde elemek játéka bontja le a környező architektúra részleteihez

illő léptékre, mely nem melleleg az épület oldalán futó kisvárosi utca felé zárt térfal hatását kelti. Az épület előtti tér kialakítása még várat magára, az azonban már érezhető, hogy jó döntés volt a jelenlegi beépítéstől jócskán eltérő léptékű piacnak az előtte kialakított nagy, nyitott köztérrel megfelelő távlatot adni. Ennek híján a belsőben magasztalt szabadság és átláthatóság a külső megjelenésben egyelőre nem éri el a látványterveken látható könnyedséget. A leendő tér kompozíciója a látványterveken ugyancsak nagyszabású kialakítással kecsegtet. Az alapvetően a burkolt felületű köztér attrakciója az egy szint magasságban vezetett promenád, amely közvetlenül a rendezvénytér

szintjére fog vezetni. Kérdés persze, hogy a sík területen mi motiválja majd a térhasználóit, hogy ide felmásszanak, ha a térszinten is eljuthatnak a céljukhoz, de az biztos, hogy a magasban vezetett sétány födémje alatt a kültéri árusok pultjai jó helyen lesznek. Ha kinyílik a tér, értelmet nyer majd az épület tömegének lépcsős tagolása is, amellyel a környező beépítéshez igyekszik igazodni. Minden igyekezet ellenére azonban az Újpesti Piac és Rendezvényter épülete vállaltan egy új igényekkel fellépő korszak emblemikus alkotása, és ez jól van így. Csak remélhető, hogy az épületet átható szabadság egyszer a társadalomban jelen lévő nyitottsággal lesz majd analóg.

> Rend és szabadság egyensúlyát teremti meg a tér építészeti dimenziói

▼ Árad be a fény a feleslegesen nem taglalt felületen

Generáltervező:
FIRKA ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ KFT.

Tervezés ideje: 2013-2018
Kivitelezés ideje: 2015-2018

Vezető tervező: BUN ZOLTÁN PHD
Építész tervezők: BALOGH BOGLÁRKA,
DOBOS ZSOLT, ERDÉLYI RÓBERT,
KONRÁD JÓZSEF, SCHÖFF GERGELY,
SÜMEGHY ÁRON

Telekterület: 4567 m²
Rendezendő közterület
(közmu- és útrekonstrukció): 4470 m²
Nettó beépített terület: 17 630 m²

TÜKRÖZÖTT TÉRELOSZTÁS

*A békásmegyeri piac teljes
metamorfózisa*

Szöveg: BÁN DÁVID | Építész: PESCHKA ALFRÉD
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

TÖBB ÉV MÉRLEGELÉS ÉS TERVEZÉS UTÁN, NEMRÉG KÉSZÜLT EL A III. KERÜLET JELENLEGI LEGNAGYOBB BERUHÁZÁSÁNAK, A BÉKÁSMEGYERI PIACNAK AZ ELSŐ ÜTEME. A MEGÚJULÓ KERESKEDELMELMI TEREK MELLETT KOMOLY SZEREP JUT A KÖZÖSSÉGI AGORA KIALAKÍTÁSÁNAK IS.

Az új alközpont a piac mellett a közösségi terekre épít

A

A középkori alapítású, eredetileg virágzó sváb községet, Békásmegyert 1950-ben csatolták a bővülő Budapesthez, de a következő két évtizedben még megmaradt falusias jellege szántóföldekkel, kertészetekkel. Minderre ma már csak a különös hangulatú Ófalu emlékeztet, amelyel erőteljes kontrasztban áll az 1971-től, bő egy évtized alatt, az óbudai mintájára – s ugyanazon házgyár „termékeiből” – megépült lakótelep. A panelházak eleinte igen jellegtelen tengerén a későbbi ütemek építése során már lazítottak, a tömbök egy fokkal változatosabbak lettek, a közösségi terek elrendezésére is jobban ügyeltek.

A lakótelepet tengelyként metszi az idővel szinte autópályává bővült 11-es főút és a HÉV, amelynek állomása ténylegesen a terület középpontjába került. Szigetperonjából a két irányba induló aluljáró a felszínre érkezve két kisebb városi alközpontot jelöl ki, nyugatra a Csobánka teret egészségügyi központtal, közösségi házzal és keletre a Heltei Jenő teret, kereskedelmi szolgáltatásokkal. Ennek centrumában állt az 1970-es évek legvégén megépült, a maga idejében jól megfelelő építészeti minőséget képviselő vásárcsarnok, amelynek állaga mára erőteljesen leromlott,

előterét pedig szinte áthatolhatatlanná tették a különböző, igénytelen tákolmányú, az ideiglenességből állandósult pavilonok. Régóta esedékes volt a térség rendbetétele, aminek a lehetőségeit az önkormányzat már jó pár éve vizsgálta. Az, hogy maga a piac jelentse a tér középpontját, kezdetektől egyértelmű volt, inkább az volt csak a kérdés, hogy az eredeti épületet újítsák-e fel, vagy új épüljön, mindez pedig milyen egyéb funkciókkal, akár egy áruházzal bővüljön. Az elképzelés néhány év és előtanulmány után letisztult, majd, amikor 2017-ben eldőrdült a

*A LEENDŐ ZÖLDTETŐ FONTOS, HISZEN
A CSARNOKOT KÖRÜLVEVŐ 10-15 EMELETES
TÖMBÖKBŐL ARRA NYÍLIK MAJD KILÁTÁS*

rajtpisztolty és nyilvánosan is bejelentették a fejlesztési tervet, kiderült, hogy a Peschka Alfréd és az Óbuda Építész Stúdió elgondolása alapján épülő alközpont a piac mellett a közösségi terek bővítésére épít. Mind ezt pedig az addigi tereosztás tükrözésével érik el. Ezáltal a nemrég átadott, 188 férőhelyes mélygarázs fölé megépült új vásárcsarnok a korábbi, jelenleg bontás alatt álló épület előterébe került. Ezzel közelebb lépett a 11-es út tengelyéhez, viszont ezáltal lehetőség nyílt, hogy mögöttes, a korábbi csarnok elbontásával szellős agora létesülhessen. Az új elrendezéssel a közösségi tér már inkább a lakótelep felé nyit, egyértelműen az ott lakók számára nyújt új térséget, ugyanakkor itt metszi egymást a lakótelep két fő tengelye. A HÉV felől kilépő és a Duna irányába tartó gyalogos-tengely már korábban is adott volt, de az észak-déli, a

közeli szolgáltató központ felől, a házak között érkező és nemrég felújított sétány eddig a piac oldalába, a kiszolgáló részhez futott be. A tér átszervezésével ez a tengely is megfelelően kapcsolódhat majd a várhatóan jövő évben, az építkezés II. ütemében elkészülő agorához. Az új piac lényegében zökkenőmentesen vette át a bezárára és bontásra ítélt elődjének szerepét. Az egyszerű, letisztult, szellős csarnokot – a piacok archetipusát is jól megidéző – kerengőszerű árkádsor veszi körül, amely sor öleli majd körbe a közösségi teret is. A most elkészült csarnok terének középső részét egy nagy fesztávú, egyfajta lépcsőzéssel játékosabbá tett fémtető fedi, amely a körülötte kialakítandó zöldtetővel ötödik homlokzator is képez majd. Mindez fontos, hiszen a csarnokot körülvevő 10-15 emeletes tömbökből nem egy műszaki területre, hanem egy kidolgozott tetőre nyílik kilátás.

A színvilág engedi érvényesülni a piac forgatagát

A

B

A — Nagy fesztávú fémtető fedi a csarnoktér középső részét

B — A szerkezet határozottan megidézi a piacok archetipusát

◀ Külön folyosóra kerültek a hentesüzletek és a büfék

Látszóbetonnal oldották meg a kerengő filigrán oszlopsorát

BÉKÁSMEGYERI PIAC, I. ÜTEM

Tervezés éve: 2012-2017

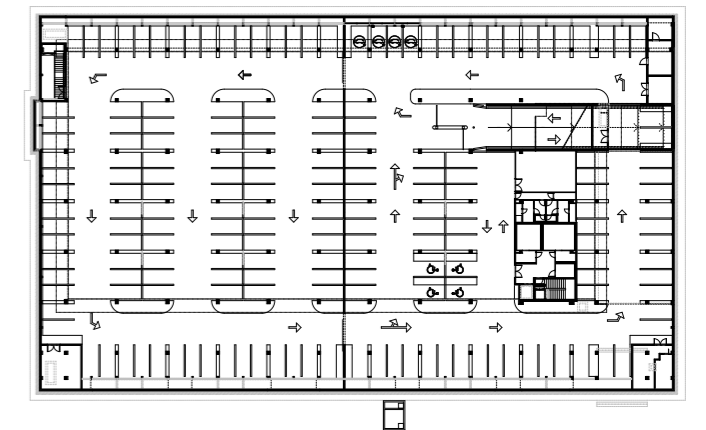
Átadás éve: 2019

Összterület: 11 000 m² (A II. ÜTEMMEL EGYÜTT)

Felelős tervező: PESCHKA ALFRÉD

Vezető építész tervezők: CSERNIK TAMÁS,
EGERVÁRI TÍMEA, FAZEKAS ARTÚR

Generál kivitelező: MARKET ÉPÍTŐ ZRT.

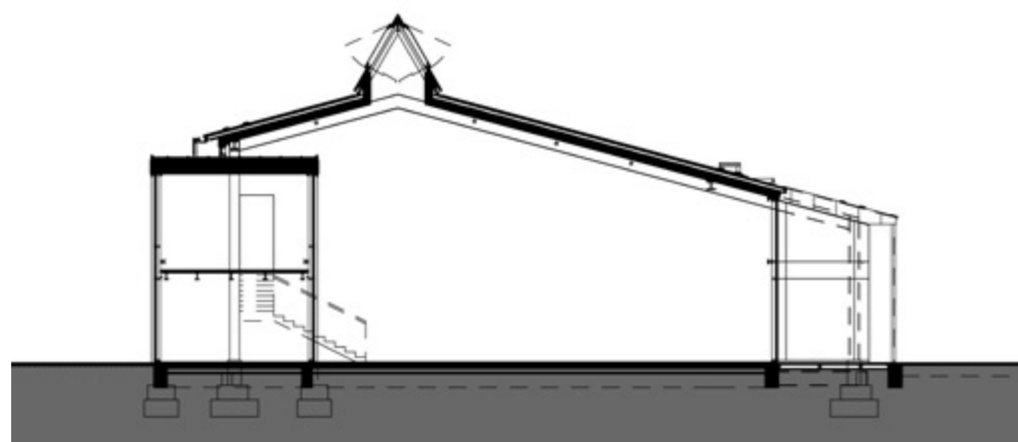
A csarnok belső terében alapvetően egy légtérben állnak a különböző standok és zártabb pulatok, illetve egy külön belső folyosó biztosítja a hús- és hentesáru üzletek, valamint a büfék ellátási útvonalát. A csarnok észak oldalán zárt teherautó beállót építettek ki az árufeltöltéshez, a keletin pedig egy östermelői piac számára létesítettek fix elhelyezésű, szabadtéri, de védett beton asztalkákat. A nagyobb fizikai igénybevételre számítva a vásárcsarnokban jellemzően látszóbetont építettek be, így oldották meg a

kerengő filigrán oszlopsorát is, az üvegfelületek alumínium portálszerkezetbe kerültek, amiket vöröses szálcement burkolati elemek kereteznek. A most kezdődő második ütemmel válik teljessé a piac agora jellege, hiszen a teljes telket körülhatároló árkádsor itt egy félig zárt, de a városlakók számára éjjel-nappal nyitott közösségi teret fog majd körbe. A szélén végigfutó tetőzet alá pavilonok kerülnek – bennük igény szerint lehet virágárust, fagyaltozót és hasonló üzleteket kialakítani –, a teret pedig hol

finoman árnyékoló, hol a fényt teljesen beengedő napvitorla-rendszer zárja le felülről. Mindez szépen beleilleszkedik majd az ötödik homlokzat koncepciójába is, a tér minden elemével jó látványt nyújt majd felülről is. A látszóbeton dominálata szürkés világ, a csarnok fémes teteje és az árkádsorra kerülő sötétszürke bazaltörlemény jól kapcsolódik a panelházak világához, ugyanakkor számos színfolt, a burkolatba tervezett fűkörök és más színes elemek minden irányból üdítően dobják fel az új közteret.

NAGYKÖRÖS GYOMRA

*Új piaccsarnok épült
az alföldi mezővárosban*

*Szöveg: MARTINKÓ JÓZSEF
Építész: JÁROMI IRÉN ÉS KISS GYULA
Fotó: PALKÓ GYÖRGY*

NYOLC ÉVE EGY KÜLÖNÖS PIACCSARNOKOT ADTAK ÁT DABASON. KISS GYULA ÉS JÁROMI IRÉN ALKOTÁSA BÁTRAN ÉS RENDHAGYÓ MÓDON FOGALMAZTA ÚJRA A PIAC TERVEZÉS MŰFAJÁT EBBEN A VIDÉKI, KISVÁROSIS KÖRNYEZETBEN. SOKÁIG AZONBAN ÚGY TŰNT, HOGY AMOLYAN ZÁRVÁNYKÉNT, EGYSZERI TERVEZŐI BRAVÚRKÉNT, A „HAGYOMÁ-

NYOS HÁROMHAJÓS CSARNOKSZERKEZET MONOLITIKUS ÁTIRATAKÉNT” EMLÉKEZÜNK MAJD A DABASI HÁZRA. NEM ÍGY TÖRTÉNT. NAGYKÖRÖSÖN A TERVEZŐK ÚJABB LEHETŐSÉGET KAPTAK ARRRA, HOGY PIACOT TERVEZZENEK, S NOHA A KÉT ÉPÜLET LOGIKAI ALAPVETÉSE SOK HASONLÓSÁGOT MUTAT, MERTEK MÁS IRÁNYBA INDULNI, MÁS ÚTON JÁRNI.

A négy bejárat kialakítása koránt sem hagyományos

*A PIAC MŰFAJA SOK
ÉPÍTÉSZ SZÁMRA
JUTALOMJÁTÉKKÁ
TUD VÁLNI*

A Kálvin tér déli, dél-keleti térfala is létrejött az új beépítéssel

N

Némiképp rendhagyó, ugyanakkor példamutató módon a tervezési folyamat ezúttal Tényi András nagykorösi főépítész és a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karának hallgatói közötti együttműködésből indult. Prof. Dr. Kiss Gyula DLA és diákja Nagykorös építészettörténeti, műemléki szempontból jelentős épületeit mérték fel hat évvel ezelőtt a főépítész felkérésére. Ebből az együttműködésből a középület tervező tanszék hallgatóinak bevonásával indult el később egy hallgatói félév, ami során immár a piac területével foglalkoztak a diákok, majd végül egy tervkiállítást is rendeztek a városban. Végeredményben ennek az évekre visszamenő együttműködésnek a gyümölcse a megbízás, amit a Kiss-Járomi Iroda munkatársai öntöttek végül formába. Úgy alakult, hogy e sorok írója életében nem járt

Nagykorösön az új piac épületének felkeresése előtt. Noha édesanyja Kecskeméten nőtt fel, szülei ott ismerkedtek meg, és nagyszüleit gyakorta vizitálta nyaranta a „hírös városban”, ám Nagykorösön semmi dolga nem akadt. Éppen ezért volt a szerzőre igazán nagy hatással Arany János gimnáziumi tanáréveinek mezővárosa, annak templomai, a városháza, a református gimnázium épülete, eklektikus polgárházai, postapalotája, szállodája, húszas években épült zsinagógája, kulturális központja, főtere, a szecessziós Eötvösházy–Jakab-kúria, a Gaál-kúria 1836 és 1838 között épült klasszicista huszárkaszárnája. Mindezen szépségek mellett a piac helyszíne egyelőre nincs túl jó állapotban. Nem feltétlenül a Kálvin tér közepén magasodó, a hetvenes évek közepén épült vasbeton víztoronnyal van baj, hanem inkább a körtér jellegű terület

*SZINTE GÉPÉSZET NÉLKÜLI ÉPÜLET, AMI
A REGGELI PIACIDŐBEN A FELKELŐ NAP
FÉNYÉBEN FÜRDIK*

burkolataival, a környező házak mállott homlokzataival, a közlekedési rend kuszaságával. Ígérjük, hogy a tér is megújul a közeljövőben, ami remélhetőleg így is lesz. Már csak azért is, mert az új piaccsarnok építészeti minősége, kisugárzása mindenképpen erre predesztinálja ezt a térrészt. Nem pusztán egy fontos közösségi tér és középület épült ugyanis, hanem a nagykőrösi Kálvin tér déli, dél-keleti térfala is létrejött az új beépítéssel, ugyanakkor északról, keletről a tér keretkezési definiálatlan, miközben a víztorony egy hangsúlyos középpontot jelöl ki. Voltaképpen az egykori bódésor helyére felépített csarnok is egy néhány éve épült, kommunális helyiségeket magába foglaló, zárt

kőépülethez csatlakozik, ami a déli oldalon zárja le az új épületet, vagyis valami meglévőhöz, régebbihez kellett szerkesztenie az építészeknek. Néhány szót talán megérdemel maga a piacépület, mint műfaj is. Úgy érzem, ez a műfaj felszabadult jutalomjátékká tud válni sok építész számára, gondoljunk csak Enric Miralles - Benedetta Tagliabue-tól, Winy Maas-on át Rajk Lászlóig kortárs piacot tervező építészek sorára. A piacelete pulzáló, mindig változó, emberi kapcsolatokkal, a kereskedelemmel, kommunikációval teli élet. Illatok, sőt szagok által dominált intenzív tér a piactér, ami egyszerre szól a földről, tájról, vidékről és a városról, érzékiségről, gyomorról, emésztésről, a frissességről és a rohadásról,

▼ A szürke keretek hamarosan behódnak a pulzáló

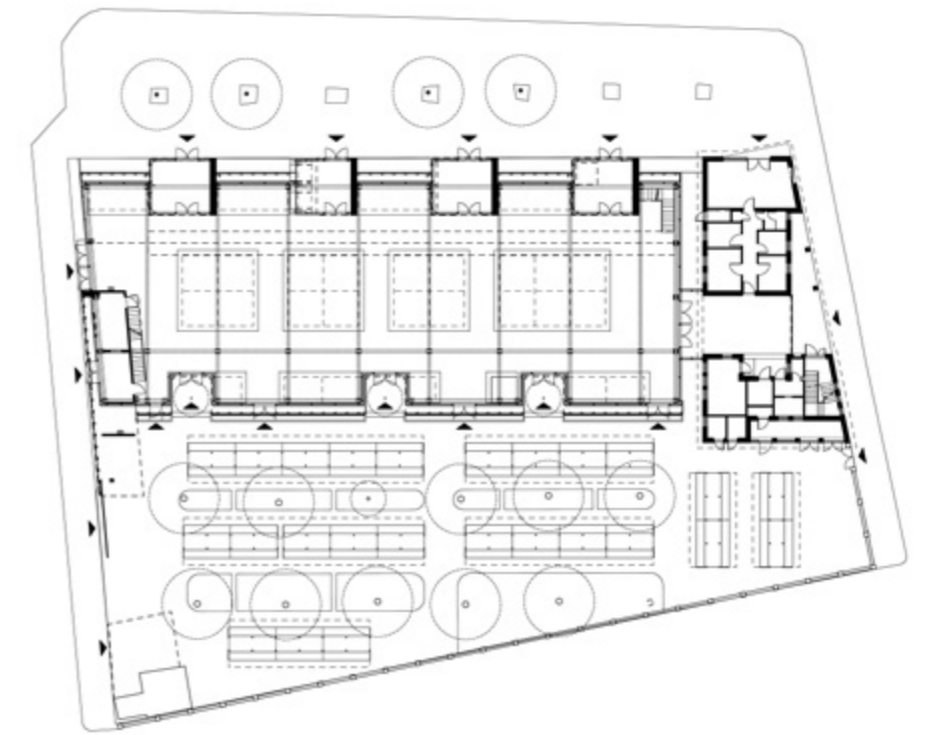

A piac halála a túlszervezettség,
és az épület tisztában van ezzel

» Az építészpáros mert
új irányokba indulni

a perfektről, a kicsit foltosról, vérről és születésről, a természet körforgásáról és a háztartás állandóságáról. Szól nénikről, bácsikról, széles hentesekről, lángoszír-szájú gyerekekről. Építészeti szempontból a piac halála a túlszervezettség, ahol a spontánnak, természetesnek és az üzemszerűnek az aránya borul fel. Kiss-Járomi épülete tisztában van mindezzel, ugyanis egy mezőgazdasági épület és egy üvegház szerencsés találkozásáról van itt szó, ahol kapóra jött az, hogy a homlokzati szakaszok kelet-nyugati, illetve északi tájolásúak, tehát a tetőgerincen átszellőztető ablaksorral egy szinte gépészet nélküli épületet tervezhettek,

ami a reggeli piacidőben a felkelő nap fényében fürdik, de nem melegszik fel, hiszen délről a már meglévő kőház megvédi a túlzott napsütéstől. Az üvegmembrán elé végül egy, a dabasi-nál sokkal áttörtebb, lyugatott fémhomlokzat kerülhetett, így a kint és bent, fény és árnyék, átlátás és takarás érdekes egyvelege, megunhatatlan, állandóan dinamikus, mozgó-változó rendszere jött létre. Épp annyira dinamikus, lírai, de egyszerű, érthető, élettel, fénytel teli, minőségi építészet ez, mint amilyen élet, természet, egyszerűség minden működő piacépület sajátja mindenütt a világon.

Generál tervező: KISS – JÁROMI ÉPÍTÉSZETI ÉS BELSŐÉPÍTÉSZETI IRODA KFT.

Építész tervező: JÁROMI IRÉN ÉS KISS GYULA

Munkatárs: TILLINGER ÁDÁM - KISS-JÁROMI ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

Meglevő-Megtartott Fejépület Építész Tervezője:

HORVÁTH ILDIKÓ

Főépítész: TÉNYI ANDRÁS

ÚJ IDŐSZÁMÍTÁS A SHOPMARKBAN

Szöveg: MOLNÁR SZILVIA
Építész: AVANT-GARDE ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ | KERTÉSZ ANDRÁS
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

*21. századi igényeknek tesz eleget
az átalakított Határ úti épület*

A MEGÚJULT BEVÁSÁRLÓKÖZPONT ÚJ AGORA IS: A SZÉLESKÖRŰ SZOLGÁLTATÁSOK,
A KIKAPCSOLÓDÁS, A KÜLÖNLEGES ESEMÉNYEK HELYSZÍNE. A FŐHOMLOKZAT HATÁROZOTTABB
VIZUÁLIS HANGSÚLYT ÉS AKTÍV MÉDIAFELÜLETET KAPOTT, DE A FEHÉR SZÍN,
A KÖNNYEDSÉG, AZ ELEGANCIA A BELSŐ TEREKET IS ÁTHATJA. A KERESKEDELMI TEREK
ELÉRÉSE KÖNNYEBB LETT, ÉS LÉTREJÖTT PLUSZ TÍZ ÜZLETHELY IS.

Bevásárlóutcák, bevásárlóudvarok, bevásárlóközpontok, talán így foglalható össze röviden a vásárlás koncentrált helyszíneinek evolúciója, ami a 18. század végén Párizsban a Rue de Rivoli létrehozásával indult el. Az együtás, egyudvaros centrumokat előbb a palotajellegű egyépületes üzletközpontok, majd alapvetően a 20. század második felétől az irodaházkarakterű bevásárlóközpontok (plázák) váltották fel, melyek idővel már nem csupán üzleteknek, éttermeknek, hanem egyéb, korábban jellemzően saját épületekben működő szolgáltatásoknak (posta, mozi stb.) is helyet biztosítottak. Ami társadalomszociológiai szempontból plusz hozadék, különösen Magyarországon, az 1990-es évektől megsaporodó plázák esetében, hogy sokszor a vidéki városokban, Budapest külső kerületeiben a bevásárlóközpont új agorát, új „főteret” is jelentett a városrész lakói számára.

A rendszerváltozást követő években megépített, az egyik legrégebbi, 1997-ben átadott, egyúttal a 19. kerület egyik legnagyobb, 2017-ig Europarkként ismert bevásárlóközpontja is az agora jellegű plázák közé sorolható. Új vásárlási, szórakozási lehetőséget, építészeti pedig újszerű formát, kiterjedést hozott a kerületbe. „Legek” vették körül bő 20 éve, aztán két éve ezek sora újjal bővült: a 26 ezer négyzetméteres, egy tömbből álló, háromszintes (parkoló + földszint + emelet) épület új tulajdonossal, új néven – Shopmark – működik tovább, és 2018 elején elindult az átépítése, amiben a magyarországi plázák között a Shopmarkot alakították át és modernizálták műszakilag elsőként olyan módon, hogy 6 hónapra bezárták az épületet.

A Shopmark fejlesztése ugyancsak kivételesnek tekinthető, mert ha belegondolunk, hogy az elmúlt 2-3 évben milyen komoly erőforráshiányokkal küzd az építőipar, akkor önmagában kiemelkedő teljesítmény az is, hogy kevesebb mint két hónap csúszás volt a kivitelezésben a céldátumhoz képest.

A Shopmark projekt a komplex fejlesztés jó példája, melyben a tulajdonost (Magyar Posta Takarékszövetkezet Befektetési Alap) képviselő Diófa Alapkezelő Zrt. és a fejlesztéssel megbízott tervező (Avant-Garde Építész Stúdió/Kertész András) együttműködve vizsgálták meg, majd fordították le az építészeti és a design nyelvére, hogy most, a 21. század első évtizedeiben mit igényelnek a kis-kereskedelmi színtér szereplői – kereskedők, szolgáltatást-kínálók, vásárlók. Vizsgálatuk

során például igényfelméréseket is készítettek az érintettek között a Shopmark területén és a bevásárlóközpont online felületén. Az elemzések rámutattak, hogy korunk bevásárlóközpontja fokozottabban jelenti a széleskörű szolgáltatások, a kikapcsolódás, a különleges események helyszínét, centrumát. Találkozási pont, ahol órákat, akár fél napot is eltölthetnek a vásárlók és ezt a designnal is támogatni kell, miként ez a Shopmark esetében meg is történt. Az eredeti épület (Tervező: Arch. Mag. arch. H.H. Brunner) alapterülete nem változott a fejlesztéssel, viszont az alaprajz átszervezésével a korábbi bolthelyszámhoz képest plusz 10 üzlethelyszín jöhetett létre, de a kereskedelmi-szolgáltatási részeket kívül a parkoláson is történt változtatás: egy mozgójárda-párt építettek be, így változott a parkolási rend a plázában, és könnyebb, kényelmesebb a kereskedelmi szintek elérése.

A VÁLTOZTATÁSOK KÍVÜL ÉS BELÜL IS MEGHATÁROZÓK, ÚJRARAJZOLJÁK AZ ELŐZŐ ÉPÜLETRŐL ÉLŐ KÉPEKET

Bővebb lett a vendéglátóipari kínálat és racionalizálták elhelyezésüket: most már az emeleten külön food court található, ezáltal az ún. „mágnésbérlek” mellett a vendéglátás az a szegmens, amely a földszinti helyszíneken túl az emeleti területekre is bevonza a vásárlókat. A fenti vendéglátóipari részek üzleteinek, vendégtereinek pozicionálása lehetővé teszi immár az emeleten is a különféle rendezvények megtartására. A változtatások a bejáratokon túl és innen, vagyis a külső

nézetben is meghatározók olyannyira, hogy sikerült újrarajzolni azt a képet, amit a vásárlók korábban őriztek az épületről. A tervezők a Határ úti csomópontra néző főhomlokzat elé megtört alaprajzú, hófehér keretű, karsú oszlopokon nyugvó portikuszt helyeztek. Ezzel határozottabb vizuális hangsúlyt, erősebb karaktert, aktív médiafelületet (LED-falat) kapott a főhomlokzat. Légiesé vált, és megszűnt a korábbi zavarba ejtő, zömök, inkább fejpályaudvarra, mintsem bevásárlóközpontokra emlékeztető arculat.

A főbejárat szakasz előtti süllyesztett udvar – ami a parkolósínnal van kapcsolatban – eredendően megvolt, most viszont ülőlépcsős átalakításával, illetve a Shopmark új főhomlokzata által szervebben kapcsolódik az épület egészéhez, továbbá nyilvánvalóbb, hogy rendezvényszíntérként is használható ez a külső térrész. Az említett légiesség láthatóan alappillére volt az építészeti koncepciónak, a külsőn az oldalhomlokzatok szürke, nagytáblás, átszellőztetett szálcement burkolati elemekkel párosított fehér, épületmagas Graboplan-lamellái ezt támogatják a látványban. A fehér szín, a könnyedség, elegancia áthatja a belső tereket is, így az építészeti és belsőépítészeti kialakítást professzionális módon harmonizálták a tervezők.

A belső térben első pillantásra az éteri, a tágasság érzetét megteremtő fehér szín használatán túl a legszembetűnőbb, hogy a födémáttörés következtében világosabbá vált a központi térszakasz, és a korábbi merev elkülönülés, lezárás a földszint és az emelet között szintén megszűnt. Azaz nemcsak a food courttal és a mágnésüzletekkel sikerült helyzetbe hozni az emeletet, hanem önmagában az áttörésnek köszönhetően. A belsőépítészeti másik karakteres választása a fehér, lamellás Ecophon-álmennyezeti rendszer, aminek akusztikai szerepe is van, az esztétika felől szemlélve pedig finom gesztus, hogy a külső falakon alkalmazott lamellásor a belsőben új szerepben, de formailag megismétlődik. Végül nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az épületkubus, a bérlői, vásárlói terek megújulásán túl revitalizálták a Shopmark teljes épületgépészeti, így például új légkezelőberendezéseket építettek be, de korszerű sprinkler rendszerrel is felszerelték az épületet.

^ A belső tér világosabbá és szellősebbé vált

^ Sikerrel fordították le az építészeti és a design nyelvére a 21. századi igényeket

HORTOPHILIA

*Az egykori Borjúvásárcsarnok
loft irodaterének újragondolása*

AZ ÁTÉPÍTÉSE, KIBŐVÍTÉSE UTÁN MÁRIÁSSY HÁZKÉNT ISMERT, EREDETI-LEG 1927-BEN BORJÚVÁSÁRCARNOKNAK ÉPÜLT TÁGAS PIACTÉR 2004-BEN NYERTE VISSZA VALÓDI ÉPÍTÉSZETI LÉPTÉKÉT. EKKOR A SCHÜLLER FERENC TERVEZTE NAGYVONALÚ, EGYTERŰ, NÉMIKÉPPEN INDUSZTRIÁLIS, LOFTOS KARAKTERŰ BELSŐ TÉR, HOSSZÚ HÁNYATTATÁS UTÁN

ALKALMASSÁ VÁLT AZ EGYIK VEZETŐ HAZAI INGATLANFEJLESZTŐ VÁLLALKOZÁS, A WING ZRT. IRODAI ÉS RÉSZBEN REPRESENTATÍV FUNKCIÓINAK BEFOGADÁSÁRA. TIZENÖT ÉV HOSSZÚ IDŐ. MEGVÁLTOZOTT A MUNKAKULTÚRA, A MUNKAHELYI ÖKOSZISZTÉMA GLOBÁLIS SZERKEZETE, AHOGY A MUNKATÁRSÁK ELVÁRÁSAI IS.

*Szöveg: MARTINKÓ JÓZSEF
Építészet: LAB5 ARCHITECTS
Fotó: BATÁR ZSOLT*

Az épület egy ideig garázként is működött

Többfajta ültetés, szabad belmagasság az új teakonyhában

VITRA Physis tárgyalószékek a DO WORK! kínálatából

A

Tizenöt év távlatában indokolt tehát az irodák terének felfrissítése, átgondolása. Ez alatt az idő alatt kiemelten fontossá váltak az irodai közösségi terek, a rugalmasan átalakítható, co-working tevékenységre alkalmas, flexibilis munkateretek. Noha az open space-rendszerek radikális meghaladása még sehol sem történt meg, sokat finomodott, sokat differenciálódott a közös térhasználat egész rendszere az elmúlt másfél évtizedben. A funkcionalitás megőrzése mellett a jobb irodai terekben a munkavállaló, a munkatárs került a folyamatok fókuszába.

Ezekre az új trendekre és igényekre kerestek és adtak választ a LAB5 architects munkatársai. Már a bevezetőben elhangzott, hogy főképpen a valóban progresszív cégek kultúráját egy biológiából, természettudományból kölcsönzött műszóval, „ökoszisztémának” szoktuk nevezni. Ez a szó a sokféleségre, a (bio)diverzitásra, a sokféle érték mentén együttműködő önálló entitások rendszerére utal, ami nagyszerű metaforája

mindannak, amiben mi emberek, az emberi faj jól érzi magát, még akkor is, ha a munkáját, munkaterét, városait már meghatározó módon mesterséges környezeti elemek dominálják. Természeti lények vagyunk tehát, akik a modern tömegtársadalomban, zárt terekben is folyamatos vágyat éreznek a természet közelégre: egy kicsi zöld, élő foltra, egy kis zöld oázisra. Így vált a belsőépítészet egyik legfrissebb és legerősebb új trendjévé a szobanövények, belső kertekkel berendezett enteriőr, ami a Wing irodaterének is meghatározó eleme.

Tehát az asztalcsoportok összevonása, az irodai alaprajz kitisztítása, a teakonyha, étkező átalakítása, a természetes fényt felerősítő világos reflex felületek alkalmazása, akusztikai panelek kiépítése, a tárgyalók, üvegfalak átgondolása mellett, a galériával, lépcsőkkel kiegészített nagyvonalú loft tér tagolását egy „absztrakt rácsostartóval” oldották meg, amire szobanövények özőnt

A bordó zsaluelem a korábbi átalakításkor került a csarnok mennyezetére

A TERVEZŐK NEM CSAK A SZÓ ÁTVITT ÉRTELMÉBEN LEHELTEK ÚJ ÉLETET AZ IRODAI TÉRBE: VALÓDI LÜKTETÉST, NÖVEKEDÉST ÜLTETTEK BE

Világosnak és tágasnak ható halványzürke tónusokban gondolták újra a belső felületeket

helyezték el. Ez a szerkezet a csarnok belső vertikális rendjére, tágasságára, léptékére hívja fel a figyelmet amellett, hogy áttörtten, organikusán, lazán alakít ki a növények segítségével vizuális elhatárolást. Az eredeti acélszerkezetre rímelő rácsszerkezet virágfalai üde, harsogóan friss hatást keltenek.

Az egykori borjúvásárcsarnok rendkívüli adottságait a természetes fény, a növények, az áttörttség dominálja, miközben némileg több munkahely működik most itt úgy, hogy az az érzésünk: szellősebb, élhetőbb az új tér a réginél. Végeredményben a tervezők nem csak a szó átvitt értelmében „leheltek új életet” az irodai térbe, hanem valódi életet, valódi lüktetést, növekedést költöztettek, ültettek be a munkatársak legnagyobb örömeire.

Építető: WING ZRT.
Tervezés: 2018
Megvalósulás: 2019
Lépték: ~2000 m²

Tervezők (2018-as felújítás): LAB5 ARCHITECTS, ERDÉLYI LINDA, DOBOS ANDRÁS, KORÉNYI BALÁZS, GÁSPÁR VIRÁG ANNA, SIPOS REBEKA, TÓTH ANNAMÁRIA

A korábbi átalakítás és felújítás tervezője (2004):
Vezető tervező: SCHÜLLER ÉS TSA KFT
Vezető építész tervező: SCHÜLLER FERENC
Munkatársak: DÉRY JUDIT, HOFFMAN TAMÁS, KOVÁCS BALÁZS
Generál tervező: ASPECTUS ARCHITECT ZRT
Építész tervező: BILLING TAMÁS
Építész munkatárs: HÖNICH ISTVÁN
Az épület eredeti tervezője (1927): RIVA JÓZSEF

CSALÁDI IDILL

Passzívház Budakalászon

Szöveg: UJLAKY-GAZDAG ISTVÁN
Építész: SZEKÉR LÁSZLÓ
Fotó: BATÁR ZSOLT

SZINTE TAPINTHATÓ A NÉGYSZOBÁS, KOMPAKT CSALÁDI HÁZ NYUGALMA: LETISZTULT FORMA – ÉS SZÍNVILÁG, SZELLŐS BERENDEZÉS, ÜGYESEN MEGTÖRT, ELFORGATOTT SÍKOK.

Igazán csak a telekszomszéd látja a házon lévő napelemes cserepeket

B

Békés tavaszi napsütés, komótos átkelés a HÉV sínpárjain, szétnézés. Enyhe rendezetlenség, mozgó, formálódó környék, majd egy séta felfelé a dombra. Azonnal világos: a nívó a tengerszint feletti magassággal párhuzamosan emelkedik, ahová mi tartunk, onnan tehát nem nagyon van tovább, energiahatékonyságban biztosan nem. Passzívház a domb tetején. Később a házigazda az erkélyről körbe mutat az élénk szórt házakon: két-három éve ezek közül egy sem állt még. Új környék, új lehetőségek – a megteremtőjük, Székér László DLA a hazai passzívház-építés veteránja, bő három évtizede foglalkozik energia- és környezet-tudatos tervezéssel, a Passzívház Magyarország Egyesület alapítója. Bármennyire is formálja az építész a hazai passzívház-színteret, Budakalászon a megrendelő

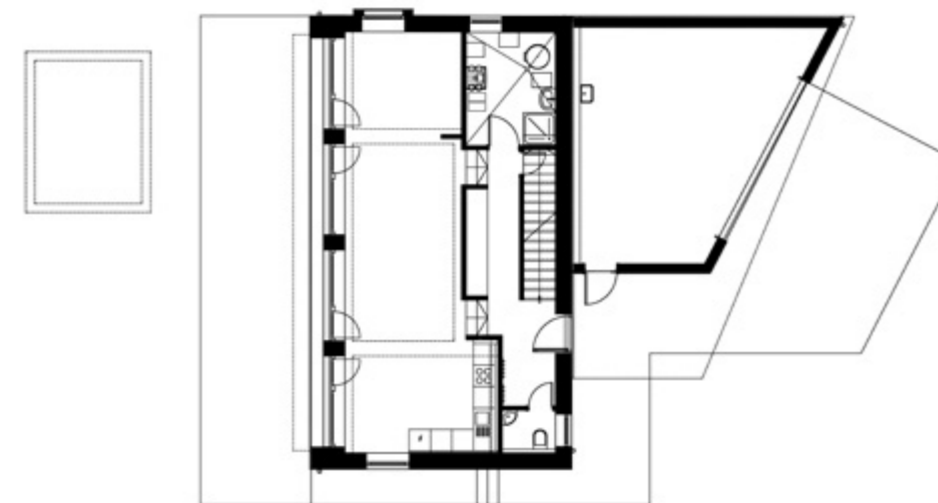
és még a telek is beleszólt a folyamatokba. Eleinte késházon gondolkozott a kétgyermekes – de bővülni vágyó – család, majd némi tájékozódás, ötletelés és töprengés után a passzívházra szavaztak. Itt szólt közbe először a telek, amely az utcafront felől lejt, így a házon belül lett egy szinttörés. De a keskeny telek további két fontos döntést is kikényszerített: a kezdeti egyszintes tervek helyett kétszintes lett az épület, L-alakú helyett pedig téglalap alaprajzú. A kedvező fekvés érdekében az utca vonalát a garázs veszi fel, hozzá képest a ház kissé elfordul, hogy merőlegesen nézhessen a teniszpályányi (csak annál sokkal lejtősebb) hátsó kertre, a nyeregtető ezen oldalán lévő napelemes cserepek pedig üzletelhesse a délnyugati napsütéssel. Ez utóbbi elem alapjainban határozza meg a ház kinézetét: bár egy

ideig fontolgatták a hagyományos terrakotta színt, miután az antracit színű bádoglemez mozdíthatatlan volt és meghatározó látványt nyújtott, jöttek hozzá a szürke keretes nyílászárók, majd a grafitiszürke Terrán-cserép. És tessék, újra itt vagyunk az energia kérdésénél. „Januárban már nem is fűtöttünk” – mondja a tulajdonos, kicsit félvállról, kicsit büszkélkedve. Valójában nincs is fűtés a házban: sem a padlóban, sem a falakban nem kering meleg víz, radiátorok pedig főleg nincsenek. Noha az alsó szinten egy inverteres klíma fűjhat be meleg levegőt, fentre beszereztek két kis villanyradiátort, ám ezekkel a lakók inkább csak nyugtatják magukat, mintsem fűtenének. Maga a lakás egyszerű, praktikus szervezett. Alul az előtérből nyílnak a vizes helyiségek, illetve egy folyosó végén a gépészetet

< Belül semmi nem árulkodik arról, hogy passzívházban vagyunk, sokkal inkább a letisztult, visszafogott enteriőr tűnik fel

befoglaló szoba. Mivel a ház hosszanti tengelyében van egy szinttörés, néhány lépcsőn jutunk le a konyha-étkező-nappali térbe. A hosszúkás szobában praktikusán elkülönül a főzés-étkezés tere a nappaltól; a kertre jókora üvegfelület néz, a négyes felosztás lehetővé teszi egy szoba majdani leválasztását. Fent két gyerekszoba, szülői háló és egy vendégszoba található, illetve itt is adott a lehetőség egy leválasztásra. Voltaképpen belül semmi nem árulkodik arról, hogy passzívházban vagyunk, sokkal inkább a letisztult, visszafogott enteriőr tűnik fel. A berendezés szellős, sok az üres tér, mert még nem lakta be a család, másfelől később sem szeretnének nagy zsúfoltságot. Nem is kell: a laza elrendezés kiemeli a különlegességeket, a moha-képet a falon, a régi családi bútorokat, a személyes tárgyakat. A családtagok érezhetően boldogok az eredménnyel, a fű kiserkent az udvaron, a gyerekek cseperednek a házban, jöhetnek a testvérek – és a passzívház újabb testvérei is.

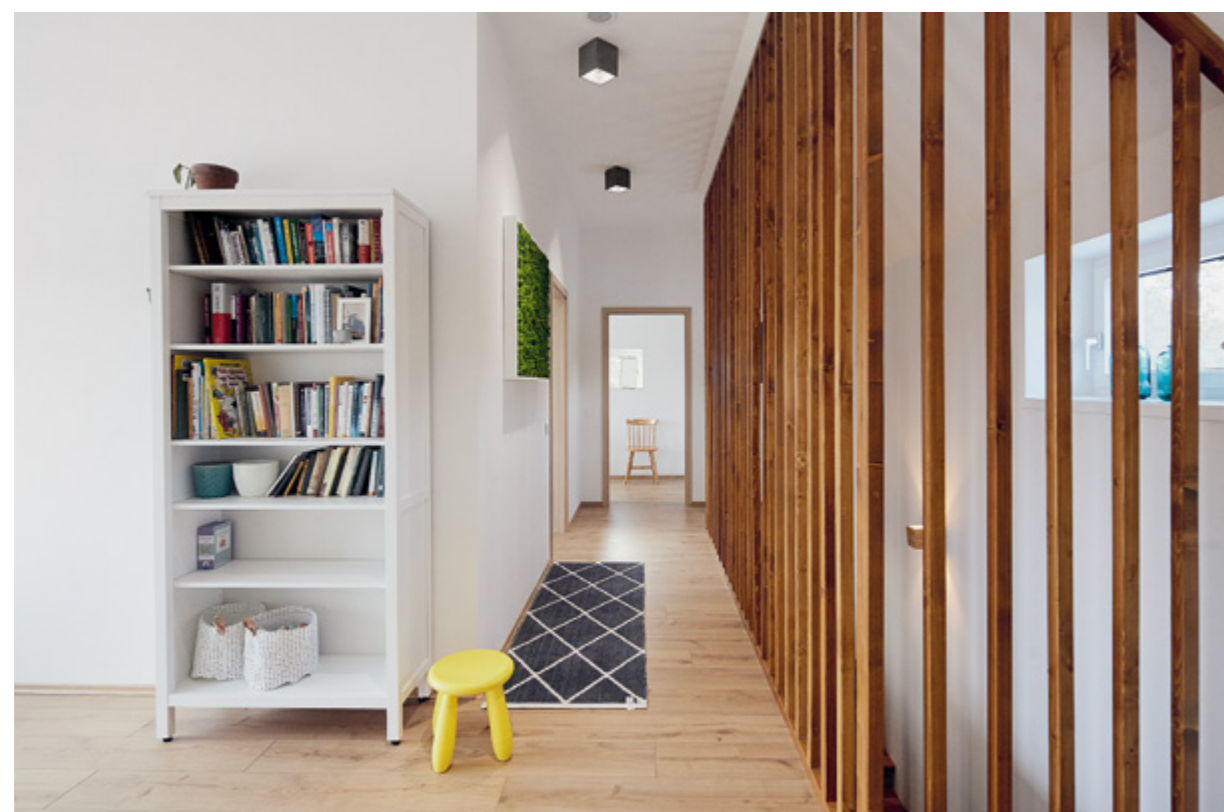
Hasznos alapterület: 130 m²
Tervezés éve: 2018
Átadás éve: 2018

Az épület tervezője és megvalósítója:
ZÉRÓENERGIÁS TERVEZÉS KFT.

Építész tervező: SZEKÉR LÁSZLÓ DLA
Építész munkatárs: SZEKÉR ANDRÁS
Tartószerkezetek: HUSZTI ISTVÁN
Épületgépészet: VASY ENDRÉNÉ
Épületvillamosság: DOMONITS TAMÁS

> Sem a padlóban, sem a falakban nem kering meleg víz, radiátorok pedig főleg nincsenek

» A belső szellős, elegáns, visszafogott, és nem csak azért, mert még új: ilyennek is tartanák meg

NAGY ÁDÁM ÉS EGY LEJTŐN ÜLŐ TÉGLATEST

Az Aramis futsalcsarnoka

---

*Szöveg: TORMA TAMÁS | Építészet: SAJTOS GÁBOR
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS*

NÉGY SPORTÁGAT IS KÉPES KISZOLGÁLNI A SAGRA ARCHITECTS TERVEZTE ÉPÜLET, AMELYBEN KONCERTEKET, RENDEZVÉNYEKET IS TARTHATNAK. BELÜL ERGONÓM IPARI FÉMSZERKEZET, KÍVÜL MENŐ KORTÁRS KUBUS, AHOL A KÉNYSZEREK SZEMÉRMESSEN HÁTTÉRBE VONULTAK.

Kívül menő kortárs kubus

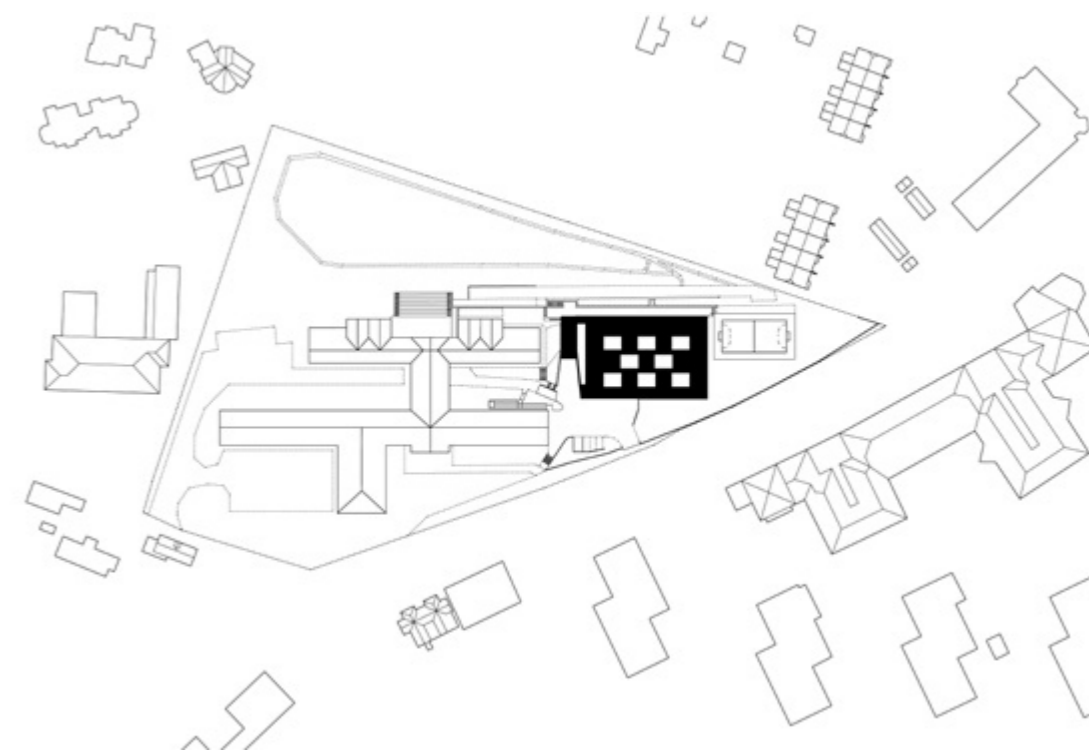
1

1978. május 1-én egy fiatal baráti társaság a felvonulás helyett egy kispályás meccset játszott, és ezzel újtárra indított egy csapatot. Húsz évvel később az IN TIME ARAMIS SE megnyerte az első magyar teremfoci-bajnokságot, újabb húsz évre rá pedig már csarnokot neveztek el az itthon közben legendává vált klubról, amelynek csapata mostantól itt edz.

Budaörsön vagyunk, nagyjából a lakótelepi kilencemeleteseknél. Itt, a várost tengelyszerűen kettészelő főút két oldalán találkozik a domboscsaládi házas és az M1–M7-est övező bevásárlóközpontokig ellaposodó rész. Már az Illyés Gyula Gimnázium épületei is a felső oldal lejtőjében

ülnek – skanzenszerű betekintéssel a kilencvenes évek építészeti megoldásaira – és ide, ezek pavilonos folytatásaként került az új csarnok is. Az új csarnok ugyanakkor nemcsak folytatás, erős ellentét is: ablaktalan, zárt test a sokablakú iskolaszárnyak között. Könnyed világsával feszít a besötétedett, patinásodott régiek között. Egyedi és lapos tetős a régi – olykor paneles – modulformák és sáttortetők mellett. Az Aramis Sportegyesület futsalsarnoka az Aramis SE, az Illyés Gyula Gimnázium és Budaörs Város Önkormányzata hármas összefogásában épült, amiből adódóan többfunkciós. Edzések és testnevelés órák, versenysport és diáksport

közösségi tere, de koncertek és kulturális rendezvények is beférnek ide. Az új csarnok megoldja az Illyés Gyula Gimnázium eddigi akut iskolai testnevelési problémáját, de ideális feltételeket biztosít Budaörs egyesületi utánpótlásának éppúgy, mint az Aramis csapatainak, illetve az MLSZ futsal utánpótlás válogatotak edzéseihez. Nem véletlenül fogad a bejáratnál egy nagyméretű Nagy Ádám-tabló – a válogatott középpályás is az Aramisból indult. A csarnok a sporton belül is többfunkciós, befogad futstalt, kézi-, röplabdát is, mind a négy sportág előírásainak megfelel, az Aramis patinás múltjának

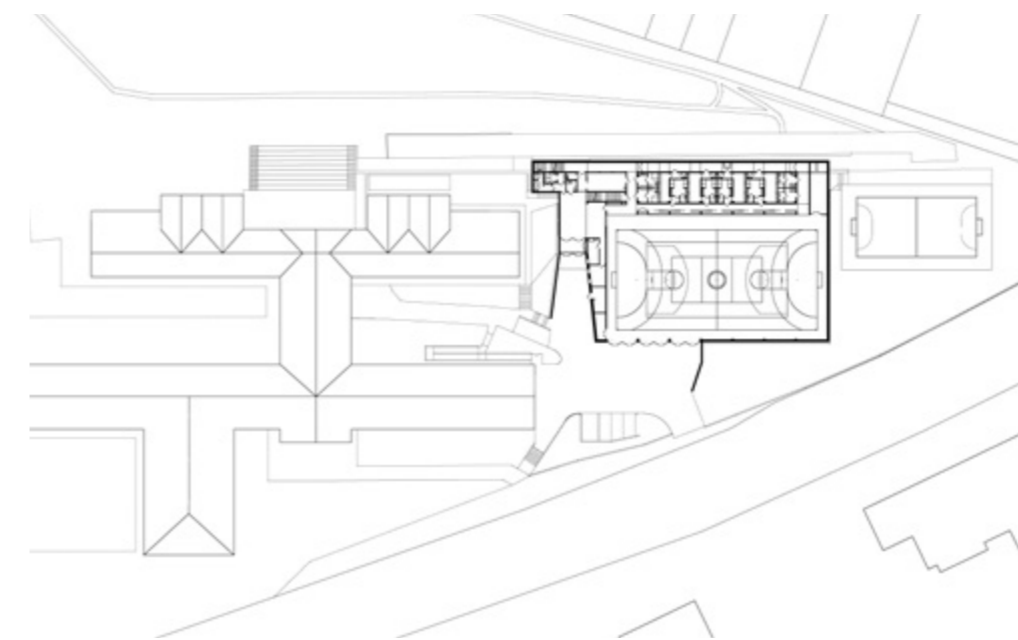
▼ Nemcsak sportolásra alkalmas, de koncertek, rendezvények helyszíne is lehet

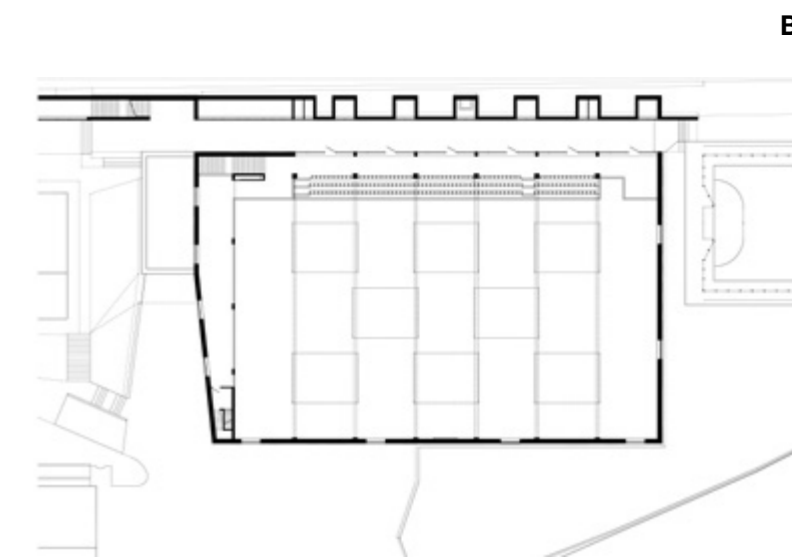

*KÖNNYED VILÁGOSÁVAL FESZÍT
A BESÖTÉTEDETT RÉGIEK KÖZÖTT*

Építész tervezők:
SAGRA ÉPÍTÉSZ KFT.
SAJTOS GÁBOR DLA, VIRÁG PÉTER
PÁLL ANDRÁS
Munkatársak:
OROSZLÁNY MIKLÓS, LUKÁCSI NÓRA
SZABÓ DÁVID, PELLE ZITA

A — A küzdőtér a tetőn keresztül kap természetes fényt

B — Belül ergonomiáért ipari fém szerkezet

(és jelenének) megfelelően pedig akár nemzetközi versenyek helyszíne is lehet. De térjünk vissza kicsit a kezdeti felütszhez: magától értetődőnek látszik, hogy a kiszolgáló létesítményekkel együtt több mint kétezer négyzetméteres csarnok a lejtőben ül, pedig a tulajdonos önkormányzat első elképzelése szerint süllyesztés nélkül magasodott volna a terület tetején, a korábbi sportpálya helyén. Ám miután besüllyesztették – nem lett magasabb a korábbi iskolaépületeknél –, újabb megoldandó problémák keletkeztek. Az ablakok, de játékosan világos főhomlokzat ugyan nem ül rá a Szabadság útra és a szemközti

házakra, de a futsalszarnok tervezőinek, a SAGRA Építész Kft-nek Sajtós Gáborral az élen így igen leleményesen kellett megoldani a terem természetes bevilágítását. (A SAGRA Architects azután nyerte el a megbízást, hogy korábban már több budaörsi tervpályázaton is sikerrel vettek részt – illetve többek között Sajtós Gábor volt a Városi Sportcsarnok és Uszoda egyik vezető tervezője.) Be kell lépni a csarnokba, hogy lássuk: hátul a lelátók magasságáig ül a földben a csarnoképület. Sőt még jobban, de a tervezők a teljesen földalatti öltözőtomb és a csarnok közé egy felülről nyitott, oldalról zárt hosszúak belső

udvart/teraszt nyitottak, aminek üvegfala természetes szórt fényt is enged a csarnoktérbe. De a küzdőtér is hasonlóan szórt, de természetes megvilágítást kap a tetőn elhelyezett – amúgy északi – felülvilágítókon keresztül, egyben ezekbe építették be a csarnok szellőzését, esetleges hő- és füstelvezetését biztosító lamellás szellőzőket is. Az Aramis új futsalszarnoka belül ergonomiáért ipari fém szerkezet, kívül menő kortárs kubus finom felületmintákkal. A kényszerek szemérmesen háttérbe vonultak, az előnyök látványos egyszerűséggel köszönnek a környék megkezdésén vegyes összképére.